

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Seçme
Dünya
Masalları

Gökkuşağı Masalları

GÖKKUŞAĞI MASALLARI

Gökkuşağı Masalları

© Dipnot Yayınları

Dipnot Yayınları 168

Çocuk Kitapları 33

ISBN: 978-605-4412-87-7

1. Baskı, 2013/Ankara

Düzeltili: Arjen Deniz Türkmen

Dizi Kapak Tasarımı: Nadir Çakır

Kapak Uygulama: Ekber Yıldız

Baskı Öncesi Hazırlık: Dipnot Bas. Yay. Ltd. Şti

Baskı: Mattek Matbaacılık Bas. Yay. Tan. Tic. San. Ltd. Şti.

Ağaç İşleri San. Sit. 1354 Cad. (21.Cad.) 1362 Sok. No:35

İvedik/ANKARA-Tel: (0312) 433 23 10

Dipnot Yayınları

Selânik Cad. No. 82/24 Kızılay / Ankara

Tel: (0 312) 419 29 32 / Faks: (0 312) 419 25 32

e-posta: dipnotkitabevi@yahoo.com

www.dipnotkitap.com

Gökkuşığı Masalları

Seçme Dünya Masalları

—
* dipnot yayınları

İÇİNDEKİLER

HAKTANIR GÜNEŞ BABA/ Çin	7
SABUNCUNUN OĞLU/İran	11
ODUNCU/Filistin	21
TİLKİ VE KÜÇÜK PİDE/İskoç.....	27
SİHİRLİ ALTIN BALIK/İskandinav	31
GÜNEŞ, AY VE RÜZGÂR'IN AKŞAM YEMEĞİ/Hint.....	39
GENÇLİK ELMALARI/Rus	43
DÜŞ GÖRDÜREN AĞAÇ/Brezilya.....	59
KÜÇÜK YABANGÜLÜ/Rumen.....	65
CÜCELER ÜLKESİNDEN DÖNEN ÇOCUK/Britanya.....	75
KAPLUMBAĞA VE GEYİK/Kürt	79
ODUNLARIM/Kürt	81
KAZ YOLAR MISIN?/Türk	83
KIRIK LEBLEBİ/Türk.....	87
AKIL İLE TALİH/Bulgar	97

KESELİFARENİN ATEŞİ ÇALMASI/Meksika.....	103
KESELİFARE'NİN İKİLEMİ/Meksika.....	107
KIR KURDU BEYAZ ADAMI ALDATIYOR/Kuzey Amerika	113

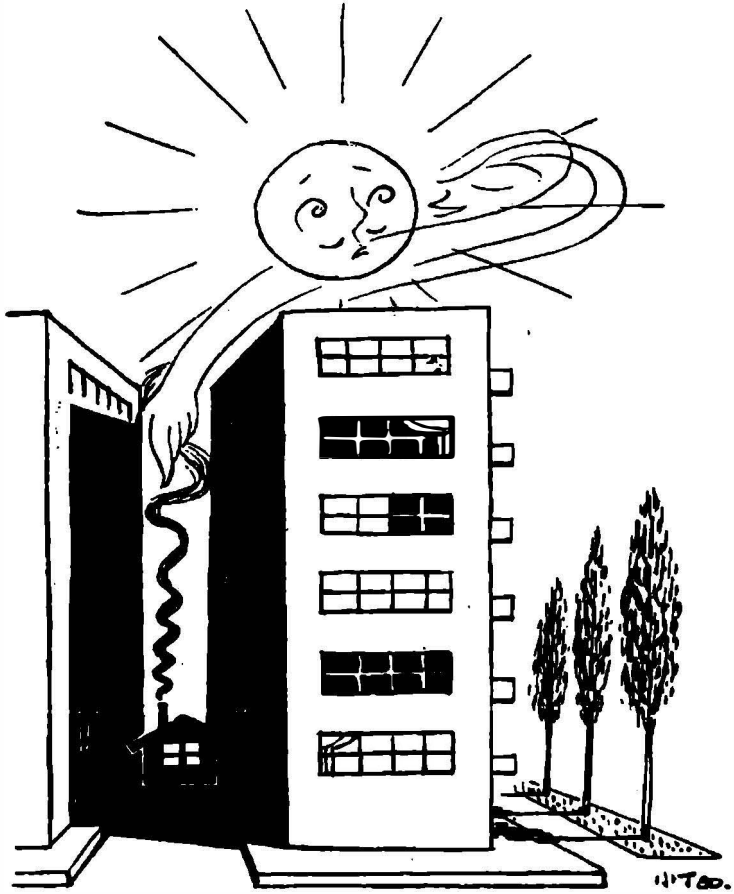
HAKTANIR GÜNEŞ BABA

Fang Yigun

Güneş baba her sabah insanlara yüzünü gösterir, zengin-yoksul, güçlü-zayıf, genç-yaşlı ayırt etmeksizin yeryüzündeki tüm insanları ışığı ve sıcaklığıyla kucaklardı.

Her gün yeryüzünün bütün dağlarını, denizlerini, nehirlerini, kısacası köşe bucak her yerini sırayla ziyaret ederdi. Çayır çimen Güneş babanın sıcacık kollarında boy atar, yeşillenirdi. Çiçekler onun ışınları altında giderek güzelleşir, her geçen günle birlikte daha mutlu olurlardı. Hayvanlar Güneş babanın yaydığı o tatlı sıcaklığın tadını çıkarır, kuşlar onun ışığında eşinir dururlardı.

Bir gün bir yolcu biraz soluklanmak için yol kenarındaki bir taşın üzerine oturdu, şapkasını çıkardı ve kendi kendine yüksek sesle düşündü: “Nasıl da sıcacıksın Güneş baba! Dünyadaki herkes senden payını alıyor. Kimseye ayrıcalık tanımıyor, herkesi sevgiyle sarıp sarmalıyorsun!”

Rüzgâr kız cevap vermedi. Bir süre sonra iç çekti ve “Evet, biliyorum,” dedi, “hep haktanır olmaya, ışığını herkese eşit dağıtmaya çalışıyorsun. Gelgelelim, yeryüzündeki herkes senin sıcaklığından eşit biçimde yararlanmıyor. Öyle insanlar var ki ormandaki vahşi hayvanlara, kuşlara, onların yaşadığı hayata imrenecek bakıyor. Bu hayvanlar özgürler, kendilerini dilediklerince senin sıcak kollarına bırakabilirler. Biliyorsun, tüm dünyayı gezip

dolaştığım için aşağıda olup biten hiçbir şey gözümünden kaçmaz benim.”

“Bak,” dedi, Rüzgâr kız, aşağıdaki dünyayı göstererek, “şurada koca bir kent var. Binlerce yüksek bina gökyüzünü kapatmış. Ne bir açık alan, ne bir meydan. Her yer silme çok katlı binalarla dolu. Bu yüzden senin o tatlı ışığın çok az sayıda insana nasip oluyor. Evet, şurada burada bir iki bahçe var var olmasına ama, bunlar özel mülkiyet. Kimse sahiplerinden izinsiz buralara giremez.

“İşte göl kenarında, muhteşem manzarasıyla bir hastane; ci-varda hava nasıl da tertemiz! Tıbbi tedavinin bir parçası olarak güneş banyosu yapan çocukları görüyor musun? Bunlar hep zengin ailelerin çocukları.

“Şimdi de kentin diğer yakasına bak, derme çatma evlerde yaşayan on binlerce insanın haline. Küçücük odasında yatağına uzanmış şu çelimsiz çocuğu görüyor musun? Bu çocuk çok hasta; temiz hava alması, güneşe çıkması gerek. Fakat odası kuzeye bakıyor, duvarda da daracık bir pencere var, senin ışığın bu zavallı çocuğa nasıl erişsin?

“Bak şurada büyük bir yüzme havuzu var. Kadınlar erkekler senin ısıttığın o tertemiz suda yüzüyor; kimileri şezlonglara uzanmış, senin yaydığın sıcaklığın tadını çıkarıyor. Bunlar hazır yiyici, aylak insanlar.

“Bir de uzun bacalarıyla şu pis fabrikaya bir bak. İçerde işçiler berbat bir havayı solur dururlar, o izbe atölyelerde bir damla bile güneş ışığı görmeden. Senin o sıcak elin asla değmez onlara. Güneş baba, onlar her sabah daha sen doğmadan kalkar, işe koyulurlar. Eve yorgun argın geldiklerindeyse sen çoktan gitmiş olursun.

“İşte gördün; senin ışığına, sıcaklığına muhtaç o kadar çok insan var ki... fakat sen onlara sırtını dönmüşsün.

“Bir de şuraya bak...” diye Rüzgâr kız devam edecekti ki Güneş baba onun sözünü kesti.

“Yeter! Anladım ki böyle tepede durduğum için kimi insanların aşağıda nasıl acı çektiklerini görememişim. Sen gözümü açtın. Meğer ben öyle herkesin iyiliğini düşünen, ışığını herkese eşit dağıtan haktanır biri değilmişim.”

Çeviri: İbrahim Yıldız

SABUNCUNUN OĞLU

Bir zamanlar İran İmparatorluğu'nun görkemine tanıklık eden Meşhed kentinde yoksul, ama gönlü zengin, Abdullah adında bir adam yaşarmış. Yaptığı sabunları satarak zar zor geçimini sağlarmış bu Abdullah. Gün doğumundan güneş batıncaya kadar kentin sokaklarını dolaşır, “Kardeşlerim, saf sabunlarımdan alın!” diye bağırır, sonra da eklemiştir: “Herkes bilir ki, bu sabunların eşi benzeri bulunmaz. Konuşabilseler, bebekler bile bunu doğrularlar.”

Oysa yakından baktığınızda, sabun olduğu aklınıza bile gelmezmiş; kapkara, kaba, tahta gibi bir şeylermiş bunlar. Birisi satın alır da kazara yüzüne ya da ellerine sürececek olursa, derisi ateş almış gibi yanarmış. Bereket ki bu pek sık olmazmış: İran’da yaşayanlar, kendilerini temizlemek için de, giysilerini yıkamak için de sabun kullanmazlarmış; iş tencereleri, tabakları yıkamaya geline, kum bu işi çok daha iyi yaparmış. Bu nedenle zavallı Abdullah bütün gün sokak sokak dolaşır, ama kendisi ile küçük oğlu Ahmet’e yiyecek almaya yetecek kadar para kazanamazmış.

Günlerden bir gün kerpiçten yapılmış evinin önünde oturmuş, açlıktan ağlayan oğlunun gözyaşlarını görmemek için elleyle yüzünü kapatmış, kara kara ne yapacağını düşünüyormuş. Artık on yaşında olan oğlu babasına demiş ki: “Merak etme, baba! Yarın, bir haftadır sattığından daha çok sabun satacaksın.” Abdullah, oğlunun ılık ılık ılıdayan umut dolu gözlerine, aydınlık yüzüne bakmış, başını sallamış.

Günler böylece geçiyor, durumları her geçen gün daha kötüye gidiyormuş. İşte tam da bu sırada Ahmet küçük bir macera yaşamış. Sallana sallana okuluna gidiyormuş; hava çok sıcak, güneş de tam tepesindeymiş. Ana yolun yanından akıp giden akarsuyun kıyısındaki büyük palmye ağacının altında bir taşa oturmuş; hem soluk almak, hem de sıcaktan biraz korunmak niyetindeymiş.

Kıyıda, kadınlar kovalarına su dolduruyorlar, giysilerini yıkıyorlarmış. Bir başka köşede birkaç deve su içiyor, birkaç eşek de suyun içinde serinliyormuş. İleride birkaç usta, boyadıkları giysileri yıkıyorlarmış; yeni boyanmış giysilerin boya suya karışıyorlarmış.

Ahmet kalkmak üzereymiş ki boynuna zincir takılmış bir aslanla yürüyen bir dervişin yaklaştığını görmüş; dervişin yanında da acayip giysileri, şapkaları olan birkaç kişi varmış. Hep bir ağızdan bağıyorlarmış: “Krala yol verin, yüzünüzü duvara dönün!” Arkadan da güzel bir Arap atına binmiş olan kral gözük-müş, çevresinde askerler varmış. Arkasından da dört katırın sırtına yerleştirilmiş bir tahtırevan sarsıla sarsıla geliyormuş. Tahtırevanın etrafı da onu korumakla görevli askerlerce sarılıymış.

Kalabalık, Ahmet'in tam karşısına gelince durmuş, tahtırevandan bir prenses inmiş. Anlaşılan Meşhed'in ünlü gümüş işlemlerine bakacakmış. Prensес bir dükkânın kapısına yaklaştığında kalabalık arasında büyük bir gürültü kopmuş, çığlıklar yükselmiş. Aslan zincirinden kurtulmuş, delirmişçesine sağa sola saldırıyor, insanlar kaçışıyor, bu arada kimisi düşüyor, kimisi akarsuya atlıyormuş; korkudan donup kalan çocukların ağlamaları kadınların çığlıklarına karışıyor. Ürken atlar şaha kalkıyor, kişniyor, kalabalığı daha da korkutuyorlarmış. Tam bir korku ve kargaşa yaşanıyor.

Bütün bunlar göz açıp kapayıncaya kadar olmuş, bu arada aslan prensesin üstüne atlamış, onu yere devirmiş. Prensесin yaşamı tehlikeye girmiş. İşte tam bu sırada Ahmet ileriye atılmış, oradaki demirci dükkânından bir demir çubuk kapmış. Demirin ucu daha ocaktan yeni çıktığından öylesine sıcakmış ki rengi kor kırmızısıymış. Ahmet, eline geçirdiği bu demir çubuğu aslanın yüzüne doğru savurmuş. Canı yanan aslan prensesi bırakmış, pazaz yerine dalmış, canının acısıyla her yanı kırıp dökmeye başlamış. Ama prenses kurtulmuş. Korkusu geçince, Ahmet'e yanına yaklaşması için işaret etmiş. Onun ne kadar cesur olduğunu, yaşamını tehlikeye atarak kendisini kurtardığını söylemiş, teşekkür etmiş; sonra da adamlarından birine dönerek Ahmet'e bir kese altın vermesini buyurmuş. Ahmet o yaşına kadar böyle bir güzellik görmemişmiş; dili tutulmuş, söyleyecek söz bulamamış, teşekkür bile edememiş.

Baba oğul, prensesin verdiği altınlarla bir süre geçinmişler; ama hazıra dağ mı dayanır? Ahmet ve babası yine geçim sıkıntısı çekmeye başlamışlar. Bu sırada rastladıkları bir Yahudi gezgin

satıcı onlara başkente giderlerse daha çok sabun satabileceklerini söyleyince, başkente gitmeye karar vermişler. Ama yol uzun ve tehlikelerle doluymuş. Ahmet, “Burada ölmektense, çölde ölü-rüz,” diye babasını yüreklendirmiş.

Böylece yola koyulmuşlar. Kimi zaman yalçın dağların arasın-daki rüzgârlı patikaları aşıyor, kimi zaman çöllerden geçiyorlar-mış. Yorgunluktan ayakları sızlıyor, açlıktan, susuzluktan ölecek gibi oluyorlarmış. Bir yandan da, oralara korku salan haydutların eline düşmekten korkuyorlarmış.

Sıcaktan ve haydutlardan korunmak için geceleri yürüyorlar, ayın gölgesinin düştüğü her yerde atının üstünde bir haydut ol-duğunu düşünüyorlarmış. Gün boyunca mağaralarda uyuyor, dinleniyorlarmış. Bu arada yoldan katırlarıyla gidenlere baba oğul yardım ediyor, onların verdikleri bir dilim ekmek, bir avuç pilav, birkaç kuru meyve ile karınlarını zar zor doyuruyorlarmış.

Böyle, böyle, gündüz dinlenip gece yürüyerek büyük akarsuya yaklaşmışlar. Akarsuyun üzerindeki köprüden karşıya geçerek yola devam edeceklermiş. Ama ansızın gökyüzünü kara bulutlar kaplamış, çok şiddetli bir yağmur indirmiş. Yağmur öylesine şid-detliymiş ki akarsu taşmış. Bir yere sığınıp beklemekten başka yapabilecekleri bir şey yokmuş. Dondurucu bir rüzgâr esiyormuş. Baba oğul sıırsıklam olmuş giysilerinin içinde tir tir titriyorlar-mış; yollarını da kaybettikleri için yabani hayvanların insafına kalmışlarmış.

Rüzgârın dindiği bir anda, karanlığın içinden bir inilti duyul-muş. Babası, “Put gibi dur,” demiş Ahmet’e, “bu Çölün Yaşlı Adamı’dır.”

Ahmet, o güne kadar Çölün Yaşlı Adamı diye bir şey duymadığından hiç de korkmamış; korkmadığı gibi babasını da dinlememiş, oturduğu yerden kalkmış, inilinin geldiği yere doğru yürümüş. İyice yaklaştığında, o ana kadar bir bulutun arkasında olan ay saklandığı yerden çıkmış; Ahmet de kumların üzerinde oturan yaşlı bir dervişle burun buruna gelmiş. Leopar derisinden bir kürkü omuzlarına atmış olan adamın bir elinde, ucunda büyük bir çivi olan kalın bir sopa, öteki elinde de, kendisine verilen paraları koyduğu, balkabağından yapılmış bir tas varmış.

“Tanrı aşkına!” diye inlemiş Ahmet’i görünce, “Bir yudum su ver.” Ahmet, maşrapasını akarsudan doldurup uzatmış. Su tuzlu olduğu halde derviş kana kana içmiş, içtikçe de kendine gelmiş. “Adım Ali,” demiş, “ben bir dervişim; beni bütün İran’da tanır-lar. İki ay önce Meşhed’e gitmek üzere yola çıktım, ama dün hastalandım, ateşim çıktı. Bu üçüncü kez başıma geliyor, ölümcül olduğunu bilirsin,” diye sürdürmüştü konuşmasını. “Gecenin bu karanlığında, ölümün gölgesinin gezindiği vadiyi geçinceye kadar benimle kal. Ruhum Ölüm Köprüsü’nü geçtiğinde de boynumda asılı olan bu küçük deri torbayı al. İçinde kristal bir kâse var. Doğru kullanılırsa sana büyük güç ve zenginlik getirir.”

“Her sabah kalktığında...” diye devam etmiş, “Kâsenin içine bir parça su damlat, sonra da dikkatle içine bak. Yakınında seni tehdit eden bir tehlike varsa, göreceksin ve...” Ama gücü tükenmiş, sözlerini tamamlayamamış, başı önüne düşmüş ve bir başka dünyaya göçmüştü. Ahmet torbayı almış, gerçekten de içinden, dervişin söylediği gibi, çok güzel bir kristal kâse çıkmış. Babasının yanına dönüp, başına gelenleri, dervişin kendisine söylediklerini anlatmış.

Artık her sabah kalktığına dervişin söylediklerini yapıyor, kristal kâsenin içine su damlatıyor, dikkatle bakıyor, ama hiçbir şey görmüyormuş. Birkaç gün geçince sıkılmış, dervişin dediklerini yapmaktan vazgeçmiş.

Günün birinde müthiş bir kum fırtınasına yakalanmışlar. Rüzgâr kumları öyle savuruyormuş ki gökyüzü ve güneş görünmüyormuş. Nefes aldıklarında ağızlarına kum doluyor, rüzgârın önüne kattığı küçük taşlar yüzlerine çarpıyor, canlarını yakıyormuş. İşin kötüsü, sığınabilecekleri hiçbir yer yokmuş.

Korku ve acı içinde oraya buraya koşuşup durmuşlar. Birkaç saat sonra fırtına durmuş, ama bu sefer de birbirlerini göremiyorlarmış; çölde kaybolmuşlar. Ne yiyecek, daha da kötüsü, ne de su... Ahmet uykuda gibiymiş; kayalıklardan düşüyor, çalılar her yerini çiziyor, o ise durmadan yürüyormuş. Ama bir an gelmiş, bir adım bile atacak gücü kalmamış. Umutsuzca yere çökmüş, ölümü beklemeye başlamış.

Derken çoktugü yerde uyuyakalmış. Ne kadar uyuduğunu bilmiyormuş; sıçrayarak gözlerini açmış. Karşısında, gülerek ona bakan yaşlı bir adam varmış. “Küçük Ahmet, sabun satıcısı Abdullah’ın oğlu, beni tanımadın mı?” diye sormuş yaşlı adam. “Ben senin amcanım. Yolunu kaybettin diye sakın ağlama. Elimi tut, babanı birlikte arayalım,” demiş.

Ahmet, o güne kadar amcasını görmediği gibi, babası da ondan hiç söz etmemişmiş. Bunlar aklına geldiği halde, gene de yaşlı adamın elini tutmuş, birlikte yürümeye başlamışlar. Saatlerce yürümüşler, ama babasından en küçük bir iz bile yokmuş. Ahmet sonunda oturmuş, ağlamaya başlamış: “Çok yorulduğum, bir adım

bile atacak halim kalmadı,” demiş. Yaşlı adam, “Uyu, oğlum, ben çevreye göz kulak olurum,” diye karşılık vermiş.

Ahmet’in gözleri uykudan kapanmak üzereymiş ki yaşlı adam sırtını dönmüş. Ahmet, işte o zaman, koyunun bacağına benzeyen ince bacaklar görmüş. “Amcanım,” diyen yaşlının tüm İran’da anlatılan çöl büyücüsü, diğer adıyla Çölün Yaşlı Adamı olduğunu anlamış hemen. Kalkıp kaçacak gücü yokmuş ama. Bir çılgılık atmış, sonra da düşüp bayılmış.

Ahmet’in çılgılığına bir başka çılgılık karışmış ve göz açıp kapayıncaya kadar çok güzel, genç bir kadın ortaya çıkmış. Elinde, altın ve gümüş taşlardan yapılmış bir kolye varmış; bunu yaşlı adama doğru sallamış. Yaşlı adam o saat bir yaban domuzundan daha hızlı, dağlara doğru kaçmaya başlamış; gördüğü taşlar onun bütün gücünü alıp götürmüştü meğer.

Ortaya çıkan bu güzel kadın, Ahmet’in Meşhed’de yaşamını kurtardığı prenses değil miymiş? Babası olan kral, bir yolculuktan dönüyormuş; yakınlarda bir yerde mola vermişlermiş. Prenses de sesin geldiği yere koşmuş, Ahmet’i böyle bulmuşmuş. “Sen de bizimle gel,” demiş Ahmet’e. Ertesi gün de Ahmet’in babasını bulmuşlar. Böylece Ahmet ve babası kralın yanında başkente gelmişler.

Başkentten üç günlük uzaklıkta, dağlık bölgede, Dağların Yaşlı Adamı, adamlarıyla birlikte yaşıyormuş. O kadar güçlüymüş ki, sözünü herkes dinlermiş. Birine yeter ki emretsin, o kişi hemen kendini dağın tepesinden atar ya da dünyanın en uzak yerine gidermiş.

İran kralının kendisini ve adamlarını yok etmek için bir ordu hazırladığını duyunca çok kızmış; adamlarından birine dönmüş,

“Git, beni bu kraldan kurtar!” demiş. Bunu duyan adam efendisinin sözünü ikiletmemiş; yanına biraz ekmek, su, bir de sivri bir hançer alıp yola koyulmuş.

Ahmet, çölde başına gelenlerden, Çölün Yaşlı Adamı’nın elinden zar zor kurtulmasından sonra, kristal kâseyi yeniden hatırlamış; her sabah kalkınca içine bir damla su koyuyor, sonra da dikkatlice bakıyormuş. Ama hiçbir şey görmüyormuş. Bir sabah gene kâseye bir damla su koymuş ve bakar bakmaz uyuyan kralı, onun başucunda, elinde hançerle duran adamı görmüş. Koşa koşa gidip gördüklerini krala anlatmış, onu uyarmış. Kral katıla katıla gülmüş; çünkü muhafızlarına çok güveniyormuş.

Ama Ahmet için peşini bırakmamış, kralı gözlemeye karar vermiş. Gece olmuş, her yer sessizliğe bürünmüş; kralın muhafızları da bir süre sonra horul horul uyumaya başlamışlar. Saatler geçmiş, Ahmet’in gözleri kapanmaya başlamış; tam uykuya dalcakken, kara bir gölgenin kralın uyuduğu odanın duvarına tırmandığını görmüş.

Gölge, sessizce kralın odasına girmek üzereyken Ahmet onun üzerine atlamış; bir yandan da bağılıyor, yardım istiyormuş. Bütün saray ayağa kalkmış ve saldırganı kısıkvrak yakalamışlar.

Adamının dönmediğini gören Dağların Yaşlı Adamı bir başka adamını göndermiş. O da gelmeyince, üçüncü, sonra dördüncü, her seferinde yeni bir adam gönderip durmuş. Sonunda, adamları içinde en acımasız ve becerikli olanını göndermiş. Ancak Ahmet, hepsini kristal kâsesinde görmüş, zamanında haber vererek kralın canına kasteden bütün girişimlerin önlenmesini sağlamış.

Sonunda kral Ahmet’i yanına çağırtmış, “Dile benden ne dilersen!” demiş. Ahmet de, “Bu kulunuz, ne zenginlik ister, ne de

makam,” diye yanıtlamış. “Kızınızı görür görmez büyülenmiş-tim. Kızınızla evlenmektir dileğim.”

Kral da, “Eğer o da seni seviyorsa, neden olmasın,” demiş. Prenses de Ahmet’i sevdiğini söyleyince, kral onları evlendirmiş. Bu mutluluk başka bir mutlulukla daha da artmış. Bulduğu yeni bir formülle çok daha güzel sabunlar yapan Ahmet’in babası da çok tanınmış, çok zengin olmuş. O da oğluna çok faydası olan kristal kâsedden etkilenerek, ürettiği yeni sabunlara “Çöl Kristali” adını vermiş.

Kristal güzelliğinde yaşamları olmuş hepsinin.

Çeviri: Tunç Tayanç

ODUNCU

Bir varmış bir yokmuş, çok eski zamanlarda yoksul bir oduncu varmış. Her gün odun kesmeye gider, kestiği odunları satar, kazandığı parayla da evine yiyecek almış. Bir sabah, odun kesmeye gitmeden, yol boyunca yemek için biraz nohut kavurmuş. Yola çıkmış, bir yandan yürüyor, birkaç adımda bir nohutlardan birini havaya atıp ağzıyla kapınak için çaballıyor, böylece ne kadar yürüdüğünü anlamıyormuş.

Yusuf'un bahçesinin önündeki kuyuya yaklaştığında yine bir nohodu havaya atmış, ama nohut gitmiş kuyuya düşmüş. Bir nohodu yitirdiğine mi, yoksulluğuna mı, yoksa yolda daha az eğlenmek zorunda kalacağına mı, hangisine yanacağını bilememiş oduncu, gitmiş kuyunun başına, eğilip kuyudan içeri seslenmiş:

“Nohudum, nohudum!

Açlığa dayanma gücüm!

Nohudum, nohudum!

Açlığa dayanma gücüm!”

Artık nasıl bağırdıysa, kuyunun derinliklerinden bir ses gelmiş: “Amca! Bizi rahat bırak! Ne diye böyle bağıryor, kulaklarımızı sağır ediyorsun?”

“Nohudumu istiyorum,” demiş oduncu ve yine başlamış bağırma:

“Nohudum, nohudum!

Açlığa dayanma gücüm!

Nohudum, nohudum!

Açlığa dayanma gücüm!”

Aşağıdan seslenmişler: “Amca! Bu kadar bağırma değer mi? Al sana tahta bir çanak, ne istersen içinde bulursun; oturur, nohuttan başka şeyler de yersin. Ancak bu çanağı sadece evde kullanabilirsin. Bir de çanağı güneşin en yükseğe çıktığı saatte bir saat kadar suyun içinde bekleteceksin.” Teşekkür edip tahta çanağı almış oduncu, bütün gün yanında taşımış; akşam evine döndüğünde de kapıyı kapamış, “Tahta çanak,” demiş, “pilav, yanında da et yemeği isterim! Üstünde de yoğurt olsun!”

Ne olmuş dersiniz? Göz açıp kapayınca kadar tahta çanak pilav, üstünde et ve yoğurtla dolmamış mı? Oduncu o kadar çok yemiş ki yerinden kalkamaz olmuş. O günden sonra odun kesmeye gitmemeye, sabahtan akşama kadar evde oturmaya, günde üç kez, sabah, öğlen, akşam, o gün canı ne yemek istiyorsa onları söylemeye, yiyebildiği kadarını yemeye, gerisini atmaya başlamış.

Günün birinde can sıkıntısıyla kendine sormuş: “Hep bu kulübede mi yaşayacağım? Dışarı çıkmak, hoşça zaman geçirmek istiyorum. Ama bu çanak ne olacak?” Sonunda dayanamamış, “Komşum Faruk’a bırakırım,” demiş. Gitmiş, komşusunun kapısını çalmış, “Faruk,” demiş, “bu tahta çanağı saklar mısın? Aman

dikkat et, sakın kırılmasın! Ne istersen onunla dolar; pilav, et, makarna, tatlı... Yalnız, günde bir kez güneşin yükseldiği saatlerde suda bırakacaksın. Bir saat bekletmen yeter. Birkaç gün sonra dönerim ben.”

Daha arkasını dönüp gitmeden Faruk, yarı şaşkınlık yarı merakla elinde tuttuğu tahta çanağın pilavlı et, üstünde de yoğurtla dolmasını istemiş. Anında çanak dolmuş. Bütün aile oturmuşlar, bir güzel karınlarını doyurmuşlar.

“Oduncu bir daha zor görür bu tahta çanağı,” demiş Faruk, “geri geldiğinde, buna benzeyen bir çanak veririz ona. Varsın yemek yiyemesin; o bir kişi, bizse kaç kişiyiz.”

Düşündüğünü de yapmış; birkaç gün sonra oduncu geri gelip de çanağını istediğinde benzer bir çanak vermiş. “Kaç gündür ağzıma lokma koymadım, açlıktan öleceğim,” diye evinin yolunu tutan oduncu, eve girer girmez, “Tahta çanağım pilavla dolsun; yanında et, üstünde de yoğurt olsun,” demiş, ama çanağın içinde pirinç tanesi bile gözükmemiş. “Makarna!” demiş, “çorba!” demiş, “tatlı!” demiş... Aklına gelen bütün yemekleri sıralamış; ama tahta çanakta bunların hiçbiri belirmemiş.

Koşa koşa komşusunun kapısını çalmış; Faruk “Ne istiyorsun?” diye elini iki yana açmış. Bana bıraktığın çanak bu... Elimden bir şey gelmez ki!”

Oduncu çaresiz, yine nohuda talim etmeye başlamış; yine odun kesmeye gidiyor, yol boyunca nohutları havaya atıp ağzıyla kapmaya çalışıyormuş. Nohudun biri aynı yerde yine kuyuya düşmez mi? Eğilmiş kuyuya, başlamış bağırmaya:

“Nohudum, nohudum!

Açlığa dayanma gücüm!

Nohudum, nohudum!

Açlığa dayanma gücüm!”

Kuyudan ses gelmiş: “Yine niçin bağıırıyorsun? Sana tahta çanak vermedik mi?”

“Artık işe yaramıyor,” diye yanıtlamış oduncu, “ne istersem isteyeyim, çanak dolmuyor.”

“O zaman bu küçük değirmeni al,” demişler, “sapını sağa çevirirsen altın, sola çevirirsen gümüş para basar, seni de zengin eder.”

Oduncu koşarak kulübesine dönmüş, kapıyı kapamış, başlamış altın ve gümüş para basmaya. Her gün bir miktar altın ya da gümüş para basıyor, cebini dolduruyor, sonra da istediğı yere gidiyor, istediğini yapıyormuş. Bir ay kadar böyle yaşamış, ama günün birinde “Ya evde olmadığım zaman biri gelir, kapıyı kırar da değirmenimi çalarsa?” diye içine bir korku düşmüş.

Bir başka komşusuna -diyelim ki adı Yasin- gitmiş, “Bu küçük değirmeni ben yokken saklar mısın?” demiş. “Elbette,” demiş Yasin, “neden bu kadar değerli ki?” “Nasıl olmasın?” demiş oduncu, “sapını sağa çevirirsen altın, sola çevirirsen gümüş para basıyor.”

Kapıyı kapar kapamaz değirmenin sapını çevirmeye başlamış Yasin; bir de ne görsün? Oduncunun dediğı olmuyor mu? Sağa çevirmiş altın, sola çevirmiş gümüş...

Oduncu birkaç gün sonra dönmüş, evine gitmeden Yasin’e uğramış, değirmenini almış. Eve gidince, sapını sağa çevirmiş, sola çevirmiş; ama ne altın var, ne de gümüş... Çalışmış çabalamış, boşuna; değirmen artık çalışmıyormuş.

Ne yapsın? Yine odun kesmeye, yolda da nohutları havaya atıp ağzıyla yakalamaya başlamış. Ama o da ne? Nohutlardan biri gene kuyuya düşmez mi?

Geçmiş kuyunun başına, başlamış ağlamaya:

Nohudum, nohudum!

Açlığa dayanma gücüm!

Nohudum, nohudum!

Açlığa dayanma gücüm!”

Kuyunun derinliklerinden ses gelmiş: “Amca, rahatımızı bozuyorsun. Sana tahta çanak, sonra da küçük bir değirmen vermedik mi? Daha ne istiyorsun?”

“Onları çaldılar,” diye yakınmış oduncu.

“O zaman,” demiş ses, “al sana bir sopa! Tahta çanağını, değirmenini bıraktığın kişilere git, de ki: ‘Sopa sopa, kımıl da, burada kim hırsızsa vur ona!’ Hırsızlar çaldıklarını geri verinceye kadar durmaz, vurur da vurur...”

Oduncu önce Faruk’un evine gitmiş, “Çaldığın tahta çanağı ver!” demiş. Ama Faruk’un hiç de öyle bir niyeti yokmuş, “Verdim ya!” demiş. Bunun üzerine oduncu “Peki,” demiş, “günah benden gitti...” Sonra sopasına demiş ki: “Sopa sopa, kımıl da, kim hırsızsa vur ona!”

Sopa adama öyle vurmaya başlamış ki Faruk ne kadar durdurmaya çalışsa yararsız; vurdukça vurmuş. Sonunda Faruk dayanamamış, “Senin de, tahta çanağının da canı cehenneme. Orada, rafta duruyor; al git! Ama şu sopaya söyle, artık vurmasın,” demiş.

Oduncu, tahta çanağını kolunun altına sıkıştırmış, eve gidip çalışıp çalışmadığına bakmış, istediği yemekler gelince, kalkmış Yasin’in evine gitmiş. Kapıyı çalmış. Yasin kapıyı açınca da, “Sopa sopa, kımıl da, kim hırsızsa vur ona!” demiş. Sopa başlamış Yasin’e vurmaya... Sonunda Yasin dayanamamış, “Al değirmeni-

ni de git!” diye haykırmış, “ama söyle de şu sopa vurmasın artık! Yalvarırım!”

Evine dönen oduncu bakmış ki değirmen de eskisi gibi, sapını sağa çevirince altın, sola çevirince gümüş para basıyor, sevinmiş. Bundan böyle rahat yaşamış, bir daha da tahta çanağını ve değirmenini kimseye bırakmamış. Açlığın ve yoksulluğun ne olduğunu bildiği için de her zaman açlara, yoksullara yardım etmiş.

Gökten üç elma düşmüş, biri bu masalı anlatanın, biri dinleyenin, biri de oduncunun başına.

Çeviri: Tunç Tayanç

TİLKİ VE KÜÇÜK PİDE

Bir zamanlar dik bir yokuşun başına kurulu küçük beyaz kulübesinde yaşayan hamarat bir ev kadını vardı. Günlerden bir gün, kadın akşam yemeği için biri büyük, biri orta boy, biri de küçük olmak üzere üç pide hazırladı. Pideleri fırından çıkardığında soğuması için bir tepsiye koydu. Büyük pide ve orta boylu pide kendilerinden gayet hoşnut tepside bekliyorlardı; ama çıtır çıtır pişmiş, yenmeye hazır olan küçük pide kendi kendine şöyle düşündü:

‘Niye burada kalıp da bu insanların beni yemesine izin verecekmişim ki? Talihimi bu evin dışında arayacağım.’

Böylece tepsideen yere atlayıp kulübenin kapısına doğru yuvarlandı. Kulübenin bulunduğı yer o dik yokuş olduğı için, küçük pide şöyle bir düşünmeye bile fırsat bulamadan, yuvarlandı da yuvarlandı, ta yolun dibine kadar.

‘Eh, biraz hızlı bir kaçış oldu ama hiç yoktan iyidir,’ diye söylendi. Derken, bir de baktı ki, tepenin eteğinden bir nehir akıyor. Ümitsizce yutkundu pidedik. Nehri geçecek köprü namına hiçbir

şey yoktu ortada. O sırada birden kimi görsün, keskin dişleri ve cin gibi gözleri, kızıl kahverengi postuyla kurnaz tilki.

‘İyi günler, küçük pidedik,’ diye seslendi tilki. ‘Acaba nehrin öte yakasına geçmek istiyor olabilir misin?’

‘İyi günler, sayın tilki,’ diye biraz sinirli bir şekilde karşılık verdi pidedik. Bu tilkinin dişleri ne kadar da keskindi, gözleri nasıl da cin gibi bakıyordu. ‘Evet, gerçekten de nehrin öte yakasına geçesim var.’

‘İstersen, ben seni geçiririm,’ diye atıldı tilki.

‘Hayır, istemem,’ diye kesin attı pidedik. ‘Bunu kabul edersem, beni kesinlikle yersin sen.’

‘Seni yemek mi?’ diye karşılık verdi tilki, duyduğuna inanmayıp gücenmiş numarası yaparak. ‘Öyle bir niyetim olabilir mi hiç? Gel kuyruğumun ucuna otur da, seni yüzerek karşıya geçireyim.’

Küçük pidedik ‘Karşı yakaya böyle geçeceksem eğer, kendimi garantiye almam gerekir,’ diye düşündü. Böylece, dikkatle tilkinin o çalı gibi sert kuyruğuna en ucundan tutundu ve birlikte nehrin sularına daldılar.

Yolun neredeyse dörtte birini geçtiklerinde su birden derinleşince, tilki geriye dönüp şöyle dedi:

‘Şöyle belimin üzerine gel, pidedik. Orada çok ıslanacaksın.’

Küçük pide bu sözlerle inanıp hopladı tilkinin sırtına.

Yolun yarısına geldiklerinde su daha da derinleşti; tilki arkasına dönüp tekrar konuştu:

‘Şöyle enseme doğru gel, pidedik. Durduğun yerde çok ıslanıyorsun.’

Küçük pide bu sözlerle de inanıp tilkinin ensesine kuruldu.

Yolun dörtte n aştıklarında, nehrin en derin yerine gelmişlerdi; tilki yine arkasına dönüp konuştı:

‘Gel de burnumun üstünde dur, pidecik. Bak, orada ne kadar da ıslanıyorsun.’

Bir Şey mi olacağı vardı canım! Küçük pide tilkinin uzun sivri burnunun üzerine hop diye konuverdi. Ah alık pidecik! Bu yapılr mıydı? Tilki ani bir hareketle başını savurup havaya fırlattığı pideciğı yine havada kaptı ve bir lokmada yutuverdi. Yolculuk bitip kurnaz tilki karşı tarafa ulaştığında, uzun pembe diliyle yalandı da yalandı; belli ki, pideciğin tadı damağında kalmıştı. Ortada o tır tır pişmiş, yemesi pek güzel küçük pidecikten eser kalmamıştı.

SİHİRLİ ALTIN BALIK

Bir zamanlar, yedi kere yedi ülkenin ötesinde, hatta onların da ötesinde, hemen bir karga ötüşü mesafede, işte artık her neredeyse, upuzun, kocaman mı kocaman, titrek bir kayın ağacı vardı. Uzamaktan bıkmayan ağaç, üzerinde yedi kere yetmiş yedi ada bulunan yedi gölün yedi katı büyüklüğünde bir uzunluğa ulaşmıştı. Ağacın yetmiş yedi çarpı yedi dalı vardı ve her dalın üzerinde yedi kere yetmiş yedi kuş yuvası bulunuyordu; bu yuvalardan her birinde de yedi kere yetmiş yedi tane karga yavrusu yaşıyordu. İşte hikâyemiz tam da burada geçiyor.

Zamanın birinde, gök mavisi bir gölün kıyısında, küçük bir ahşap kulübede yaşayan bir balıkçı ile karısı vardı. Adam çevre-deki göllerde yedi kere yedi yıldan fazla bir zamandır avlanmaktaydı. Kadın ise pamuk yetiştirip keten kumaşlar dokuyor, kumaş dokuma işinde beslediği koyunların yününden de yararlanıyordu. İki kişi, iki başlarına yaşıyor, iyi yiyip sıcak giyiniyor, geçinip gidiyorlardı. Hayatları bundan ibaretti.

Bir sabah adamın talihinin hiç yaver gitmeyeceği tuttu ve ne kadar denediyse de hiç balık yakalayamadı. Yine de, ağını son bir

defa denize atmaya karar verdi. Az sonra ağını çekip topladığında bir balık yakaladığını gördü. Ama bu hiç öyle sıradan değil, som altından bir balıktı. Yüzgeçleri, gövdesi, kuyruğu hep altındı.

‘Ne yapalım, hiç olmamasındansa, özel bir balık yakalamak daha iyidir,’ dedi adam kendi kendine. Eve dönmeden önce, ‘Karım böyle güzel bir balığı görünce sevinecek,’ diye düşünerek balığı sepetin içine attı.

Sepete düşen balık birden konuştu: ‘Beni tekrar göle bırak, yaşlı balıkçı, ne olur! Beni suya bırak da dile benden ne dilersem. Her türlü zenginliği ayağına sererim.’

Sessiz sakın, yumuşak huylu bir adam olan yaşlı balıkçı şöyle bir duraksadı, ağarmış sakalını sıvazlayarak düşündü ve balığı incitmemeye çalışarak sepetten alıp tekrar gölün sularına bıraktı. ‘Haydi bakalım, küçük balık. Ait olduğun yere dön.’

Adam eve döndüğünde karısı balıkçının o gün neler tuttuğunu görmek için sepeti alıp içine baktı. O da ne, sepet bomboştu. ‘Nasıl olabilir bu? Hiçbir şey yakalayamadın mı? Akşam ne pişireceğim şimdi ben?’ diye homurdandı kadın.

‘Bugün sadece bir balık yakalayabildim, hanım. Öyle sıradan değil, özel bir balıktı, hem de som altından. Üstelik konuştu da benimle. Onu tekrar göle bırakırsam her türlü zenginliği ayağımın altına sereceğini söyledi. Ben de acıdım haline, yüzün dilediğince diye, salıverdim denize.’

‘Ne?’ diye bir çılgık attı kadın. ‘Eşi benzeri bulunmayan bir balığı hemen bıraktın, o da yüzdü gitti öyle mi? Madem seninle o şekilde konuştu, insan şöyle tavanı akmayan doğru dürüst bir ev istemez mi?’

Kadının böyle çıkışıp kendine darılmasından hiç hazzetmezdi adam. Bu yüzden hemen gölün kıyısına koştu, suya eğilip ‘Altın balık, altın balık, neredesin?’ diye seslendi.

Balık hiç ikiletmedi, yüzerek gelip başını sudan çıkardı. ‘Beni niye çağırdın?’ diye sordu.

‘Karım tavanı akmayan bir ev istiyor,’ diye açıkladı adam. ‘Bize yardım edebilir misin?’

‘Tamam, olmuş bil,’ dedi balık. ‘Şimdi evine dön.’ Başka bir şey söylemeden dönüp yine sulara daldı.

Adam gerisin geri evine döndüğünde, bir de ne görsün? Ahşap kulübenin üzerinde, sapasağlam kirişleri ve sık saz örtüsüyle yepyeni bir çatı durmuyor mu?

Bununla yetinmeyen kadın adama daha çok çıkıştı. ‘Madem balık böyle bir şey yapabiliyor, neden ayrı bir yatak odası olan, daha güzel, yeni bir ev istemiyorsun?’

Yaşlı balıkçı karısının istediğini yerine getirmediği o akşam huzur yüzü görmeyeceğini biliyordu. Hemen gölün kıyısına koşup balığa seslendi: ‘Altın balık, altın balık, yardımına ihtiyacım var.’

Tıpkı daha önce olduğu gibi, balık hemen çıkageldi, adamın ayaklarının dibinden yukarı doğru baktı. ‘Neden çağırdın beni? Ne istiyorsun?’ diye sordu.

‘Kusuruma bakma, eşsiz balık,’ dedi adam. ‘Kulübemizin üzerine yaptığın yeni çatı için sana ne kadar teşekkür etsem, azdır. Ama karım, şimdi de, ayrı bir yatak odası olan, daha güzel ve yeni bir ev istiyor.’

‘Tamam, olmuş bil,’ dedi balık yine. ‘Şimdi evine dön.’ Başka söz etmeden yüzgeçlerini çırpı ve suların derinliklerinde kayboldu.

Geri dönüp bulduğu eve baktığında, acaba yanlış bir iş mi yaptım, diye kendi kendine düşündü adam. Eski kulübesinin olduğu yerde, penceresi, verandası, dışarıdan görünen perdeleriyle, kırmızıya boyalı göz alıcı bir ev duruyordu karşısında. Evin büyük bir mutfak, mutfakta da yukarı açılan geniş bacasıyla büyük bir ocak vardı. Ocağın hemen yanında, istediklerinde yatıp ısınabilecekleri genişçe bir köşe bile vardı. Perdeler, halılar, hep yepyenyidi; evde ayrıca tam da karısının istediği gibi, ayrı bir yatak odası da bulunuyordu.

Heyhat, karısının gözü bir türlü doymak bilmiyordu. ‘Hiç mi hayal gücün yok, be adam!’ diye bağırıyordu balıkçıya. ‘Balıktan niye bir şato istemedin? Hayatım boyunca köylünün teki olarak mı kalacağım? Güzel elbiseler giyen, çeşit çeşit mücevherler takan bir hanımefendi olmak istiyorum ben. Şöyle, atları hazır bir faytonumuz olsa, fena mı olur? Öfkeden deli edeceksin beni!’ Kadın sözlerinin ardından adama bir de tabak fırlattı. Neyse ki, adam eğilmişti o sırada, yeni evin duvarına çarpan tabak tuzla buz oldu.

Böylece, gerisin geri göle yollandı adam. Karısının mutlu olacağı mı vardı? ‘Altın balık, altın balık,’ diye seslendi gene, ‘gerçekten yardımına ihtiyacım var.’

Bir dalgacık, bir sıçrayış, balık kıyıya yanaştı. ‘Ne oldu, yaşlı balıkçı? Beni neden çağırıyorsun?’

İhtiyar balıkçı utana sıkıla açıldı: ‘Lütfen mazur gör beni, karım hiç görmediğim kadar aksileşti. Hatta tabak bile fırlattı üs-

tüme. Ne olur, kızma bana, ama gerçekten yardımına ihtiyacım var. Şimdi de, bizim hanım bir şato, güzel elbiseler, mücevher ve hazır atlarıyla bir fayton istiyor. Ne yapayım, söyle bana.'

'Madem istediğin bu, olmuş bil,' dedi balık, der demez de dönüp gölün sularında kayboldu.

Adam geri döndüğünde bir de baktı ki, ilk başta ahşap kulübesinin, ondan sonra da yeni kırmızı evin olduğu yerde, birkaç kattan oluşan çok güzel bir şato dikilmiş duruyor. Gördüklerine inanmakta güçlük çeken adam şatoya girdiğinde, karısını uzun ahşap bir masanın başında, oymalarla süslü zarif bir koltukta otururken buldu.

'Artık için rahat etmiştir, umarım,' dedi adam. 'Bizim gibi insanlar daha fazla ne isteyebilir ki?' Balıkçı, insanların başka bir şey istemeyeceğinden öylesine emindi ki! Hem, daha ne olacaktı? Pencereerde rüzgârı tutup ışığı içeri buyur eden cam bile vardı! Altın balık sözünü tutmuş, balıkçı ile karısına rüyalarında bile göremeyecekleri zenginlikleri bir çırpıda vermişti.

Haftalar birbirini izledi. Bu arada, karısı bütün kıyafetleri denedi, kupasına kurulup sabah akşam gezmelere çıktı, ama zamanla tekrar huysuzlanmaya başladı. Huysuzluğu şirretliğe dönüştü ve bir gün artık dayanamayıp patladı: 'Balığın bize verebileceğinin hepsi bu mu? Gezmeye çıktığımda, bir sürü muhafızı olan insanlara rastlıyorum hep. Benim elden neyim eksik? Ben de hiç durmadan müzik yapacak çalgıcılar istiyorum. Ben de cins atlarım olsun istiyorum. En güzelinden kehribarlar, mücevherler istiyorum. Ben de o göl senin bu göl benim gezmek için büyük tekneler istiyorum. Herkes nasıl saltanat sahibi biri olduğumu

görsün istiyorum.’ Kadının aman bilmez, sınır tanımaz çığlıkları bütün şatoyu çın çın çınlatıyordu.

Yaşlı balıkçı, omuzları çökük, gölün kıyısına yollanırken bir taraftan da kendi kendine soruyordu: Her şey nasıl olmuştu da bu noktaya gelmişti? Bu kadının memnun olmasının, artık bir yerde durmasının hiç yolu yok muydu? Açgözlülüğü başlarına daha neler açacaktı? O bıkkınlıkla konuştu adam: ‘Altın balık, altın balık, neredesin? Kızma bana, ne olur? Karım daha da fazlasını istiyor, bunun için gönderdi beni.’

Balık anında ortaya çıktı. ‘Bu sefer ne var, yaşlı adam? Karın daha ne istiyor?’

Yaşlı balıkçı son istekleri bir bir sıraladı. Kuyruğunun üstünde dikilen balık bir anda kıvrılıp suya dalarken ‘Madem öyle diyor-sun, olmuş bil,’ diye konuştu.

Adam daha evine varmadan, gölde koca bir tekne gördü; teknenin içinde bir alay insan yiyip içip eğleniyordu. Hepsi bu kadar da değildi. Balıkçı şatoya girerken yüzlerce muhafızın arasından kendine yol açmak zorunda kaldı. Karısı oturmuş, çalgıcıların çaldığı şarkıları dinlemekle meşguldü; boynuna tam istediği gibi kehribar bir kolye takmış olan kadının parmaklarında elmas yüzükler, kollarında bilezikler, kulaklarında küpeler vardı; elbisesinin her yanından sarkan mücevherler ıslıl ıslıl parlıyordu. Doğrusu, balık gene, istenenden de fazlasını vermişti onlara.

Ama hayır, bu işin biteceği yoktu. Kadın adama altın kadehler fırlatarak isteklerine devam etti. Göllerin yüce hükümdarı olmalıydı ve altın balığa da o hükmetmeliydi. Şatosu gölün orta yerinde olmalı, ta arşa yükselmeliydi. İnsanların ve hayvanların kalbine korku salacak fırtınalar çıkaracak güce sahip olmalıydı. ‘Ça-

buk gidip istediklerimi altın balığa söyle diyorum sana!’ diye bir çığlıktır attı kadın. Öylesine öfke içindeydi ki, adam karşı koymaya cesaret edemedi.

Az sonra kıyıda korkuyla titremeye başlayan yaşlı balıkçı, gölde yakında kopacak çok büyük bir fırtınanın yaklaştığını fark etti. Gölün suları kaynayıp kıyıyı dövüyor, fırtınanın açıklarda oluşturduğu dev dalgalar ilerleyip karaya vuruyordu. Adam yine de seslendi: ‘Altın balık, altın balık. Çığlığımı duy da, yardımına koş!’

Dalgaların içinden ufacık başını uzattı balık, bu kez gerçekten kızgındı: ‘Bu kadın daha ne istiyor olabilir? Hiç utanması yok mu bunun? Bu defa nedir derdi?’

Artık bütünüyle çökmüş, üzerinden şıpır şıpır sular süzülen adam altın balığa karısının yeni isteklerini söyledi. ‘Affet beni, altın balık’ derken de başını önüne eğdi.

Balıkçının sözlerini bitirmesine kalmadı, balık arkasını dönüp kuyruğunu çırpıp çırpıp suyun derinliklerinde gözden yitti. Yaşlı adam geri döndüğünde, tavanı akan eski ahşap kulübesini karşısında buldu. Kapıya çıkan o tek basamakta, yaşlı karısı o bildik, eski püskü yamalı giysileri içinde oturmuş, onu bekliyordu.

Çeviri: Devrim Evci

GÜNEŞ, AY VE RÜZGÂR'IN AKŞAM YEMEĞİ

Evrendeki milyonlarca yıldızdan birinin üç çocuğu varmış. Bunlar Ay ve Güneş adında iki kız ve Rüzgâr adında bir oğlanmış. Aralarında birer yaş fark olan bu üç çocuğu saygılı, terbiyeli ve sevgi dolu yetiştirmeye çalışıyormuş Yıldız anne. İyi çocuklarmış üçü de; ama büyüdükçe Güneş ve Rüzgâr kötü arkadaşlar edinmeye başlamış. Bu kötü arkadaşların etkisinde kalarak zaman zaman güzel davranışlardan ve nezaketten uzaklaşıyorlarmış. Bu durum Yıldız anneyi üzüyormuş; ancak verdiği iyi eğitime güvendiği için çocuklarının olumsuz ve kötü şeylere yönelmeyeceklerini düşünüyormuş.

Günlerden bir gün, Güneş, Ay ve Rüzgâr, amca ve halaları olan Fırtına ve Yıldırım ile birlikte yemeğe gitmişler. Anneleri evde ve Samanyolu'nda yapılacak pek çok işi olduğu için yemeğe gitmemiş; iş yapmayı ve çocuklarının dönmesini beklemeyi yeğlemiş.

Güneş ile Rüzgâr yemişler içmişler; ama yediklerinden biraz da annelerine götürmek, akıllarının ucuna bile gelmemiş. Bencilliklerin ve düşüncesizliklerinin farkında bile değillermiş. Oysa düşünceli olan Ay annesini unutmamış; yediği her yemeğin bir

bölümünü ayırmış, o çok güzel, ince ve uzun tırnaklarının arasına koymuş.

Dönüşlerinde, gece boyunca uzaklardan, parlak gözlerle onları izleyen anneleri “Bana ne getirdiniz?” diye sormuş. En büyükleri olan Güneş, “Hiçbir şey getirmedim,” demiş, “dostlarımla eğlenmeye gittim, anneme yemek getirmeye değil!” Rüzgâr da, “Ben de sana bir şey getirmedim, anne,” demiş, “eğlenmeye gittiğimde, dönüşümde sana bir şeyler getireceğimi nasıl bekleyebilirsin ki? İki göktaş kırıp yeseydin ya da bizimle yemeğe gelseydin de böyle söylenmeseydin.” Annenin çok ağırına gitmiş bu sözler. Gözleri dolmuş, parlak kollarından dördüyle gözlerini silmiş “Nankörler!” diye geçirmiş içinden. “Saatlerdir odalarınızı temizlemeye çalışıyorum oysa.” Ay’ın söyledikleri ise onlardan farklı olmuş; “Bir tabak getir de, taşıdıklarımı içine koyayım,” demiş; tabak gelince de ellerini sallamış, tırnaklarının altına koymuş olduğu şeyler tabağa dökülmüş, ortaya çok güzel bir yemek çıkmış.

O zaman Yıldız, Güneş’e dönerek şunları söylemiş: “Eğlenmeye gittiğine, yiyip içtiğine, anneni ise hiç düşünmediğine göre, cezalandırılman gerekecek. Bundan böyle ışınların o kadar sıcak ve yakıcı olacak ki sana kimse dokunamayacak. İnsanlar senden sakınacaklar, ortaya çıktığında elleriyle yüzlerini kapayacaklar, sana bakamayacaklar.”

İşte bundan ötürü Güneş bu kadar sıcaktır.

Sonra Rüzgâr’a dönmüş. “Sen de bencil olduğundan anneni hatırlamadın; senin cezan da, sıcak günlerde bile esmek olacak; her şeyi uçuracak, kırıp dökeceksin. İnsanlar senden kaçacaklar. Her şeyi dağıtan bir ayaş gibi olacaksın.”

İşte bundan ötürü şiddetli Rüzgâr çekilmezdir.

Sıra gelmiş Ay'a... "Kızım," demiş Yıldız, "anneni hatırladığın, yediklerinden bir parça da ona ayırdığın için bundan böyle serin, sakın ve parlak olacaksın. Işınlara başka hiçbir şey karışmayacak, insanlar seni sevecek, sana şiirler yazacak, senin için şarkılar besteleyecek."

İşte bundan ötürü Ay'ın ışınları yumuşak, serin ve böylesine güzeldir.

Çeviri: Tunç Tayanç

GENÇLİK ELMALARI

Nerede olduğu bilinmeyen bir ülkede, ne zaman kurulduğunu kimsenin bilmediği bir krallık, krallığın başında da bir çar varmış. Üç oğlu olan çarın büyük oğlunun adı Fedor, ortancanın adı Vasili, küçüğün adı da İvan imiş.

Gel zaman git zaman, çar yaşlanmış, gözleri artık eskisi gibi görmez olmuş. Nereden duyduysa, krallıkta bir yerlerde, insanı gençleştiren elmaların bulunduğu bir elma bahçesi ve suyu insanın görme duyusunu geliştiren bir kuyu olduğunu duymuş. Yaşlı birisi bu elmalardan yerse gençleşiyor, o kuyunun suyuyla yüzünü yıkarsa eskisinden daha iyi görebiliyormuş.

Çar, bütün soyluları, beyleri toplamış, onlara şunları söylemiş: “İçinizden her kim gönüllü olur, krallığın topraklarındaki elma bahçesinden insanı gençleştiren elmalardan, kuyudan da insanın daha iyi görmesini sağlayan sudan getirecek olursa, krallığımın yarısını kendisine vereceğim.”

Bunu duyan Prens Fedor ileriye çıkmış, “Krallığın bir yabancıya verilmesini istemiyoruz,” demiş, “ben gider, gençlik elmasını da suyu da getiririm.”

Sonra da ahıra gitmiş, atının üstüne eyeri koymuş, üzengiye sağlamlaştırmış, eline de yeni bir kamçı almış, atlayıp yola koyulmuş.

Az gitmiş uz gitmiş, tepeler aşır ovalar geçmiş, geceler gündüz, gündüzler gece olmuş; üç yolun kesiştiği bir kavşağa gelmiş. Kavşakta bir tabela, tabelanın üstünde de şu satırlar varmış: “Her kim sağdaki yolu izlerse, kendini kurtarır; ama atını yitirir. Her kim soldaki yolu izlerse, atını kurtarır; ama kendisi yiter. Her kim dosdoğru giderse, evleneceği kadını bulur.”

Prens Fedor, “Evleneceğim birini bulabileceğim yola gireyim,” diye düşünmüş, atını dosdoğru sürmüş. Uzunca süre yol aldıktan sonra karşısına altın çatılı bir saray çıkmış. Çok güzel bir kız koşup gelmiş, prensi selamlamış: “Hoş geldiniz. Attan inmenize yardım edeyim. Konukseverliğimi göstereyim.”

“Olmaz,” demiş Prens Fedor. “Ne yemek istiyorum, ne de uyumak. Yolum uzun, bir an önce gitmeliyim.”

“Yapmayın,” demiş kız, “at sürmek için bu kadar acele etmeyin, gelin, yaşamın zevklerini tadın.”

Sonra da prene yardım etmiş, birlikte saraya gitmişler. Kız, prensin önüne güzel yemekler koymuş, buz gibi içecekler vermiş, yatacağı yere götürmüş.

Yorgunluktan, yediği yemeklerden, içtiği içkilerden gözleri kapanan prens yatağa uzanır uzanmaz, kız yatağı ters çevirmiş; prens yatağın altındaki boşluğa, oradan da bir zindana düşürmüştü.

Aradan zaman geçip de Prens Fedor’un dönmediğini gören çar gene büyük bir toplantı düzenlemiş. “İçinizden her kim gönüllü olur, krallığın topraklarındaki elma bahçesinden insanı

gençleştiren elmalardan, kuyudan da insanın daha iyi görmesini sağlayan sudan getirecek olursa, krallığının yarısını kendisine vereceğim,” demiş.

Bunu duyan Prens Vasili ortaya çıkmış, “Krallığın bir yabancıya verilmesini istemiyoruz,” demiş, “ben gider, gençlik elmasını da suyu da getiririm.”

Sonra ahıra gitmiş, atının üstüne eyeri koymuş, üzengiye sağlamlaştırmış, eline de yeni bir kamçı almış, atlayıp yola koyulmuş.

Az gitmiş uz gitmiş, tepeler aşip ovalar geçmiş, geceler gündüz, gündüzler gece olmuş; üç yolun kesiştiği bir kavşağa gelmiş. Kavşakta bir tabela, tabelanın üstünde de şu satırlar varmış: “Her kim sağdaki yolu izlerse, kendini kurtarır; ama atını yitirir. Her kim soldaki yolu izlerse, atını kurtarır; ama kendisi yiter. Her kim dosdoğru giderse, evleneceği kadını bulur.”

Prens Vasili, “Evleneceğim birini bulabileceğim yola gireyim,” diye düşünmüş, atını dosdoğru sürmüş. Uzunca süre yol aldıktan sonra karşısına altın çatılı bir saray çıkmış. Çok güzel bir kız koşup gelmiş, prensi selamlamış: “Hoş geldiniz. Attan inmenize yardım edeyim. Konukseverliğimi göstereyim...”

“Olmaz,” demiş Prens Vasili, “ne yemek istiyorum, ne de uyumak. Yolum uzun; bir an önce gitmeliyim.”

“Yapmayın,” demiş kız, “at sürmek için bu kadar acele etmeyin, gelin, yaşamın zevklerini tadın.”

Sonra da prene yardım etmiş, birlikte saraya gitmişler. Kız prensin önüne güzel yemekler koymuş, buz gibi içecekler vermiş, yatacağı yere götürmüş.

Yorgunluktan, yediği yemeklerden, içtiği içkilerden gözleri kapanan prens yatağa uzanır uzanmaz, kız yatağı ters çevirmiş;

prens yatağıın altındaki boşluğı, oradan da bir zindana düşüvermiş.

Düştüğünde bir ses sormuş: “Düşen kim?”

“Prens Vasili; peki, düşmüş olan kim?”

“Prens Fedor.”

“Tamam kardeşim, ikimiz de aynı yerde buluştuk.”

Aradan zaman geçip de Prens Vasili’nin de dönmediğini gören çar gene büyük bir toplantı düzenlemiş. “İçinizden her kim gönüllü olur, krallığın topraklarındaki elma bahçesinden insanı gençleştiren elmalardan, kuyudan da insanın daha iyi görmesini sağlayan sudan getirecek olursa, krallığımın yarısını kendisine vereceğim,” demiş.

Bunu duyan Prens İvan ortaya çıkmış, “Baba, bana izin ver,” demiş, “ben gider, gençlik elmasını da suyu da getiririm; ayrıca kardeşlerime ne olduğunu da öğrenirim.”

Sonra ahıra gitmiş; ancak kendine bir türlü at beğenememiş. Ne yapacağını düşünürken yaşlı bir kadın çıkmış karşısına; “Günaydın Prens İvan,” demiş, “neden böyle kara kara düşünüyorsun?”

“Nasıl düşünmeyeyim?” demiş prens, “İstediğim gibi bir at bulamadım.”

“Sen yeter ki bana söyle! Aşağıda zindanda, zincirlenmiş bir at var. Tam sana göre. Alabilirsen senin olsun.”

Prens İvan aşağıya inmiş, atı zincirinden kurtarmış; at, ön ayaklarını İvan’ın omzuna dayamış, sevgisini göstermiş. Birlikte ahıra gitmişler; İvan eyeri atın sırtına koymuş, üzeniği sağlamlaştırmış, yola koyulmuş.

Bir süre sonra üç yol ağzına gelmiş; tabelayı okumuş... Kendi kendine demiş ki: “Sağdaki yola girersem, atımı yitireceğim; atsız ne yapabilirim ki? Doğru gidersem, evleneceğim; istediğim bu değil ki. Soldaki yola girersem atımı kurtarabilirim; en iyisi o yola girmek.”

Böylece, atını kurtaracağı, ama başının derde gireceği yola girmiş. Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe aşmış, yeşil ovalar geçmiş, sonunda küçük bir kulübeye gelmiş. Kulübede yaşlı bir kadın yaşıyormuş; upuzun bacakları, bir köşeden öteki köşeye kadar odanın her yerini kaplayan omuzları, tavana kadar uzayan bir burnu varmış.

“Ohh... ohh... Uzun zamandır kimseyi görmedim. Sen nereden çıktın; burada ne işin var? Birini mi arıyorsun, birinden mi kaçıyorsun?”

“Bu ne iştir?” demiş Prens İvan, “Selam vermeden sormaya başladın. Bana yiyecek içecek, gece uyumam için bir yatak vermeyecek misin? Önce karnımı doyurayım, sonra nereden gelip nereye gittiğimi anlatırım.”

Yaşlı kadın İvan’ın dediklerini yapmış; ona yiyecek ve içecek vermiş, yatacağı yeri göstermiş. Sonra da yanına oturup sormuş: “Söyle bakalım! Kimsin, nereden gelip nereye gidiyorsun? Baban kim, anan kim?”

“Büyükanne,” diye başlamış anlatmaya Prens İvan. “Şu kralıktan geliyorum, adım Prens İvan, çarın oğluyum; insanı gençleştiren elmaları, daha iyi görmeyi sağlayan suyu bulmak için yollara düştüm.”

“Sevgili oğlum,” demiş yaşlı kadın, “daha çok yolun var. Gençleştiren elmalar da, suyun bulunduğu kuyu da çok güçlü bir ka-

dının; kendisi yeğenim olur. Bunları alıp alamayacağını bilemem.”

“Büyükanne. Bana destek ol, ne yapmam gerektiğini söyle.”

“Buradan birçok genç adam geçti; çok azı senin gibi konuştu. Atımı al; çok hızlıdır. Seni ablama götürür. O sana yol gösterir.”

Geceyi orada geçiren Prens İvan, sabah yaşlı kadına gösterdiği konukseverlik için teşekkür etmiş, verdiği atı almış, yola koyulmuş.

Bir süre yol aldıktan sonra ansızın atını durdurmuş, “Eldive-nimi düşürdüm,” demiş. At yanıt vermiş: “Sen konuşurken benim ne kadar yol aldığının farkında değilsin galiba.”

Prens gece gündüz durmadan yola devam etmiş, sonunda yalnızca bir penceresi olan küçük bir kulübeye gelmiş. Bir yerden at kişnemesi gelince Prens İvan’ın atı da kişnemiş. At seslerini duyan yaşlı bir kadın dışarıya çıkmış: daha önce rastladığı kadından çok daha yaşlıymış.

“Kız kardeşim geldi galiba,” demiş kadın, ama Prens İvan’ı görünce, “Buradan geçen birini görmeyeli çok uzun zaman oldu; birini mi arıyorsun, birinden mi kaçıyorsun?” diye sormuş.

“Bu ne iştir?” demiş Prens İvan, “Selam vermeden sormaya başladın. Bana yiyecek içecek, gece uyumam için bir yatak vermeyecek misin? Önce karnımı doyurayım, sonra nereden gelip nereye gittiğimi anlatırım.”

Yaşlı kadın İvan’ın dediklerini yapmış; ona yiyecek içecek vermiş, yatacağı yeri göstermiş. Sonra da yanına oturup sormuş: “Söyle bakalım! Kimsin, nereden gelip nereye gidiyorsun? Baban kim, anan kim?”

“Büyükanne,” diye başlamış anlatmaya Prens İvan; “şu kral-
lıktan geliyorum, adım Prens İvan, çarın oğluyum; Sineglazka di-
ye bir kadının olan bir bahçeyi, oradaki insanı gençleştiren elma-
ları, daha iyi görmeyi sağlayan suyu bulmak için yollara düştüm.”

“Sevgili çocuğum,” demiş yaşlı kadın, “bunu başarabilir misin
bilemiyorum. Yol çok tehlikelidir.”

“Büyükanne, bana destek ol, ne yapmam gerektiğini söyle.”

“Buradan birçok genç adam geçti; çok azı senin gibi konuştu.
Atımı al; çok hızlıdır. Seni büyük ablama götürür. O sana yol
gösterir.”

Geceyi orada geçiren Prens İvan, sabah yaşlı kadına gösterdiği
konukseverlik için teşekkür etmiş, verdiği atı almış, yola koyul-
muş.

Bir süre yol aldıktan sonra, ansızın atını durdurmuş, “Eldive-
nimi düşürdüm,” demiş. At yanıt vermiş: “Sen konuşurken be-
nim ne kadar yol aldığının farkında değilsin galiba...”

Prens gece gündüz demeden yola devam etmiş, sonunda yal-
nızca bir penceresi olan küçük bir kulübeye gelmiş. Bir yerden at
kişnemesi gelince Prens İvan’ın atı da kişnemiş. At seslerini du-
yan bir kadın dışarıya çıkmış. Önceki iki kadından daha yaşlıy-
mış bu. Ata bakmış, kardeşinin olduğunu anlamış; ama atın sır-
tındaki delikanlı yabancıymış.

Prens selam vermiş, konuğu olmak istediğini söylemiş. Kadın,
atı ahıra çekmiş, prense yiyecek içecek getirmiş, sonra da başla-
mış sormaya: “Söyle bakalım! Kimsin, nereden gelip nereye gidi-
yorsun, baban kim, anan kim?”

“Büyükanne,” diye başlamış anlatmaya Prens İvan; “şu kral-
lıktan geliyorum, adım Prens İvan, çarın oğluyum. Küçük karde-

şini gördüm, beni ortanca kardeşine gönderdi. O da sana gelmemi söyledi. Sineglazka diye bir kadının olan, bir bahçeyi, oradaki insanı gençleştiren elmaları, daha iyi görmeyi sağlayan suyu bulmak için yollara düştüm.”

“Sevgili çocuğum,” demiş yaşlı kadın, “bunu başarabilir misin, bilemiyorum. Yol çok tehlikelidir.”

“Büyükanne, bana destek ol, ne yapmam gerektiğini söyle.”

“Buradan birçok genç adam geçti; çok azı senin gibi konuştu. Sana yardım edeceğim. Sineglazka benim yeğenim olur; güçlü bir savaşçıdır. Krallığını yüksek, kalın surlar çevreler. Kapıda gözcüler vardır, seni içeri sokmazlar. Oraya, sana vereceğim atla, gece gitmelisin. Surlara yaklaş, atı hafifçe kamçıla; bir sıçrayışta o surları aşacaktır. Atı bir yere bağla, bahçeye gir. Üç elma al, daha çok değil. Bir ibriğe de su doldur. Sineglazka odasında uyuyor olacaktır; odasına sakın girme. Ata bin, gene hafifçe kamçıla, duvarın üstünden atlayacaktır.”

Bunları dinleyen Prens İvan geceyi orada geçirmekten vazgeçmiş, yaşlı kadının atını almış, hemen yola koyulmuş. At uçar gibi gidiyor, akarsuların, göllerin üzerinden atlıyormuş. Bir süre sonra, surların önüne gelmişler. Vakit gece yarısıymış. Kapıda otuz üç savaşçı varmış. İvan, yaşlı kadının söylediği gibi ata hafifçe kırbacıyla vurmuş; at o yüksek duvarı aşırvermiş.

Atından inen Prens İvan bahçeye girmiş; gümüş yaprakları olan elma ağacının üzerinde altın sarısı elmalar, ağacın altında da bir kuyu varmış. İvan üç elma koparmış, ibriğe de su doldurmuş. Ancak o güçlü, savaşçı Sineglazka'yı görme isteğini bastıramamış, saraya girmiş.

Herkes uyuyormuş; bir yanda altı, öbür yanda altı, ortada da altı savaşçı, ortalarında da Sineglazka. Prens İvan dayanamamış, Sineglazka'nın yanağına bir öpücük kondurmuş, sonra da atının yanına dönmüş.

Ancak at dile gelmiş: "Sana söyleneni yapmadın. Sineglazka'yı görmek için saraya girdin. Şimdi duvarın üstünden atlayamamam."

Kızan Prens İvan atını kırbaçlamış, "Geceyi burada geçiremeyiz!" diye bağırarak, "Yoksa öldürürler bizi."

Yediği kırbaçların acısından öfkelenen at öyle bir sıçramış ki duvarın üstünden atlayıvermiş; ancak duvarın üstündeki çingiraklardan birine değince, ortalık birbirine girmiş.

Sineglazka gürültüye uyanır uyanmaz ne olduğunu anlamış; bağırarak: "Uyanın, mallarımızı çalıyorlar!"

Sonra da yanına on iki savaşçı alıp Prens İvan'ın peşine düşmüş. Prens İvan'ın atı uçarcasına gidiyormuş; bir süre sonra en son konuştuğu yaşlı kadının kulübesine gelmişler. At değiştiren Prens İvan gözden uzaklaşırken Sineglazka gelmiş, "Büyükanne, buradan bir hayvan geçti mi?" diye sormuş.

"Hayır, kızım."

"Peki, bir atlı geçti mi?"

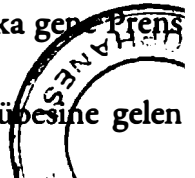
"Hayır! Uzaklardan geldin, bir bardak süt içmez misin?"

"İçerim de, süt sağmak çok zaman alır."

"Yoo... Hemen hazırlarım."

Hemen gitmiş, ineği sağmış. Sütü içen Sineglazka gene Prens İvan'ın peşine düşmüş.

Bu arada yaşlı kadınlardan ortanca olanın kulübesine gelen prens orada da at değiştirip yoluna devam etmiş.

O ayrıldıktan kısa bir süre sonra Sineglazka gelmiş; “Büyükanne, buradan bir hayvan ya da bir atlı geçti mi?” diye sormuş.

“Yok, kızım,” demiş kadın, “biraz soluklan, sana yiyecek bir şeyler hazırlayayım.”

“Geç olur, o kadar zamanım yok.”

“Merak etme, hemen hazırlarım,” diyen kadının pişirdiği yemeği yiyen Sineglazka İvan’ın peşinden gitmeye devam etmiş.

Bu arada yaşlı kadınların en küçüğünün kulübesine gelen Prens İvan, kadının atını vermiş, kendi atını almış ve hiç durmadan yola koyulmuş.

Ardından da Sineglazka gelmiş; bir hayvanın ya da atının ge-
çip geçmediğini sormuş.

“Geçmedi,” diyen yaşlı kadın, “uzaklardan geliyorsun, yorulmuşsundur, kir pas içindesin; sana sıcak su hazırlayayım da temizlen,” demiş.

“Su ısıtınak zaman alır.”

“Yok canım, hemen hazırlarım.”

Gerçekten de suyu hemen hazırlamış. Temizlenen Sineglazka prensi izlemek üzere yola koyulmuş. Atı dağdan dağa konuyor, akarsuları, gölleri aşıyormuş. Böylece Prens İvan’a epey yaklaşmış.

Yanında on iki savaşıyla Sineglazka’nın yaklaşmakta olduğunu gören Prens İvan, yavaşlamış. Yanına gelen Sineglazka bağır-
mış: “Hırsız! Kuyumdan hem su içiyorsun, hem de kapağını ye-
rine koymuyorsun.”

Prens İvan da demiş ki: “Gel, üç at boyu geriye gidelim, sonra dövüşelim; bakalım hangimiz daha güçlüyüz.”

Bunun üzerine ikisi de üç at boyu geriye gitmişler, uzun mızraklarını sıkıca kavrayıp birbirlerinin üzerine at sürmüşler. Mızrakları kırılmış, zırhları delinmiş, miğferleri düşmüş; ama üç kez denedikleri halde birbirlerini yere düşürememişler. Atlarından inip yerde dövüşmeye başlamışlar.

Karanlık bastırıldığında onlar hâlâ dövüşüyorlarmış. Gün ışıkmış, dövüş daha bitmemiş. Ancak Prens İvan'ın ayağı takılmış, yere düşmüş; bunu fırsat bilen Sineglazka, ayağıyla İvan'ın kılıcına basmış, kendi kılıcını da prensin göğsüne dayamış.

Prens demiş ki: “Güzel Sineglazka, kılıcı yüreğime batıracağına o güzel elini uzat, kalkmama yardım et; güzel bir öpücük ver.”

Sineglazka da onu öldürmek istemediğinden elini uzatmış, istediği öpücüğü vermiş. Orada, uçsuz bucaksız, yemyeşil ovada üç gün üç gece kalmışlar. Birbirlerine yüzüklerini vermişler.

Sineglazka demiş ki: “Ülkene dön, ben de kendi ülkeme gideceğim. Sakın başka bir yola sapma. Beni bekle, üç yıl içinde krallığına geleceğim.”

Atlarına binmiş, kendi yollarına gitmişler. Bir süre sonra Prens İvan üç yolun kesiştiği kavşağa gelmiş. “Eve dönüyorum; ama kardeşlerimin izini bulamadım,” diye düşünmüş. Böyle düşününce de, Sineglazka'nın sözünü unutmuş, “Her kim dosdoğru giderse, evleneceği kadını bulur,” yazısına uyarak yolunu değiştirmiş.

Kısa süre sonra da altın çatısı olan sarayın önüne gelmiş. Bu arada Prens İvan'ın atı kişnemiş, karşılığında kardeşlerinin atlarının kişnemeleri duyulmuş.

Prens İvan saraya giden merdivenleri çıkmış, kapının tokmağını öyle sert vurmuş ki pencereler titremiş. Kapı açılmış, çok güzel bir kız görünmüş.

“Ooo... Prens İvan,” demiş, “gelmeni uzun zamandır bekliyordum... İçeri gel, konuşalım ol.”

Birlikte saraya girmişler; kız sofrayı birbirinden güzel yemeklerle, içeceklerle donatmış. Prens İvan ne çok yemek yemiş, ne de içmiş; yemekleri masanın altına atmış, kadehini de yanındaki bitkilere dökmüş. Yemekten sonra, kız onu yatak odasına götürmüş; “Burada yatacaksın; hadi rahatına bak,” demiş.

Ancak Prens İvan kızı yatağa itmiş, yatak dönmüş ve kız zindana düşmüş. Eğilen prens aşağıya seslenmiş: “Aşağıda kimse var mı?”

Aşağıdan ses gelmiş: “Prens Fedor ve Prens Vasili!”

Kardeşlerini yukarıya çekmiş; ikisi de kir pas içindeymişler; yüzlerinde kırışıklar belirmişmiş. Prens İvan, Sineglazka’nın kuyusundan aldığı suyla kardeşlerinin yüzlerini silmiş; böylece prensler eski görünümlerine kavuşmuşlar.

Sonra da atlarına binmiş, oradan uzaklaşmışlar. Bir süre sonra gene üç yol ağzına gelmişler. Prens İvan demiş ki: “Ben biraz dinleneceğim, atıma göz kulak olun!” Otların üzerine uzanmış, derin bir uykuya dalmış.

O uyuyadursun, bu arada Prens Fedor Prens Vasili’ye demiş ki: “Babamızın yanına elimiz boş, elmaları da suyu da bulamamış dönersek, kim bilir bize neler yapar.”

Prens Vasili de “Hadi...” demiş, “İvan’ı şuradaki derin dereye atalım. Elmalarla suyu babamıza biz götürelim.”

Düşündüklerini hemen de yapmışlar: İvan’ın cebinden elmaları, su dolu ibriği almışlar, onu da dereye atmışlar. Dere o kadar derinmiş ki, Prens İvan ancak üç gün, üç gece düştükten sonra dibine gelebilmiş.

Gözünü açtığında, deniz kıyısında olduğunu, çevrede gökyüzü ile denizden başka bir tek meşe ağacı olduğunu, başka hiçbir şey olmadığını görmüş. Ağacın altında daha tüyleri bitmemiş yavru kuşlar, kendilerini döven denizden sakınmak için çırpınıp duruyorlarmış.

Prens İvan, hemen kuşları yerden almış, ağacın üstündeki yuvalarına koymuş. Aradan biraz zaman geçmiş, deniz yatışmış, kuşların anası Nagai yuvaya dönmüş. “Fırtınanın size zararı oldu mu?” diye sorduğunda, “Merak etme, anne” demiş yavrular, “şu adam bizi kurtardı, ceketiyile bizi sardı.”

Bunun üzerine Nagai İvan’a sormuş: “Nasıl oldu da buralara geldin?”

“Babama götürdüğüm elmaları ve suyu alabilmek için kardeşlerim beni dereye attılar.”

“Yavrularımı kurtarmışsın; dile benden ne dilersen: Altın, gümüş, değerli taşlar.”

“Hiçbirini istemem,” demiş Prens İvan, “ne altına, ne gümüşe, ne de değerli taşa ihtiyacım var. Ama ülkeme dönmeyi isterim.”

Nagai demiş ki: “Git, iki fiçı bul; içlerine yiyecek et koy.”

Prens İvan iki fiçı bulmuş; vurabildiği kadar yaban kazı vurmuş, fiçıları tıka basa doldurmuş. Birini kuşun sağ omzuna, ötekini de sol omzuna yerleştirmiş, kendisi de sırtına binmiş, yola çıkmışlar. Gökyüzünde yükseldikçe yükselmişler; kuş “gak” dediğinde et veriyormuş prens.

O kadar uçmuşlar ki, fiçılardaki etler bitmiş. Kuş “gak” dediğinde, İvan bıçağını çıkartmış, bacağından bir parça kesmiş, kuşa vermiş. Biraz sonra kuş gene “gak” demiş, İvan da öteki bacağından bir parça kesmiş. Artık Prens İvan’ın ülkesinin üstünde uçu-

yorlarmış. Kuş bir kez daha “gak” deyince, Prens İvan göğsünden bir parça kesip vermiş.

Sonunda kuş alçalmış; “Yol boyunca beni çok iyi besledin, hiç aç kalmadım,” demiş. “Ama son verdiğin parça şimdiye kadar yediklerimin en lezzetlisiydi.”

Bunun üzerine prens vücudundan kestiği yerleri göstermiş. Kuş da kendisine verdiği son üç et parçasını çıkartmış; “Nerenden kestirse oraya koy,” demiş. Kuşun dediğini yapınca yaralar hemen kapanmışlar.

“Artık sırtımdan in,” demiş Nagai, “evime dönmem gerekiyor; uzun bir yolum var!” Prens sırtından iner inmez gökyüzüne yükselmiş, gözden kaybolmuş. Prens İvan da evinin yolunu tutmuş.

Prens Fedor ile Prens Vasili’nin gençlik elmalarını ve suyu babalarına getirdiklerini, çarın hem gençleştiğini, hem de gözlerinin görmeye başladığını öğrenmiş. Prens İvan ne babasını, ne de annesini aramış; meyhane meyhane dolaşmaya, ayyaşlarla arkadaşlık etmeye başlamış.

Bu arada, çok uzaklarda, Sineglazka’nın iki oğlu olmuş. Masal bu ya, günden güne ne demek, saatten saate büyüyorlarmış. Üç yıl göz açıp kapayıncaya kadar geçmiş. Sineglazka oğullarını yanına almış, ordusunun başına geçmiş, Prens İvan’a doğru yola çıkmış.

Sonunda Prens İvan’ın babasının krallığına gelmişler. Ovada çadırlarını kurmuşlar, Sineglazka’nın beyaz çadırına giden yola parlak kumaş sermişler. Çara şu haberi göndermiş: “Çar, oğlunu bana ver. Vermezsen, krallığını yerle bir eder, her yeri yakar, seni de tutsak alırım.”

Çok korkan çar, büyük oğlu Prens Fedor'u göndermiş. Prens Fedor parlak kumaşın üzerinden beyaz çadıra yürümüş. Onu gören iki oğlan bağırmışlar: "Anne; anne, gelen babamız mı?"

"Hayır! Bu amcanız."

"Ne yapmamız gerekiyor?"

"Hak ettiği şekilde davranın!"

Bunu duyan çocuklar yerden aldıkları dallarla Prens Fedor'a vurmaya başlamışlar. O kadar çok vurmuşlar ki, canı yanan Prens Fedor kaçmak zorunda kalmış.

Sineglazka da çara yeni bir haber göndermiş: "Oğlunu bana ver!"

Çarın korkusu daha da artmış. Ortanca oğlu Prens Vasili'yi göndermiş. Prens Vasili de parlak kumaşın üzerinden beyaz çadıra yürümüş. Onu gören iki oğlan bağırmışlar: "Anne anne; gelen babamız mı?"

"Hayır! Bu da amcanız. Hak ettiği şekilde davranın!"

Bunu duyan çocuklar yerden aldıkları dallarla Prens Vasili'ye de vurmaya başlamışlar. O kadar çok vurmuşlar ki, Prens Vasili kaçmak zorunda kalmış.

Sineglazka çara üçüncü kez haber göndermiş: "Küçük oğlunu, Prens İvan'ı bul! Bulamazsan, krallığını başına yıkarım!"

Korkudan bembeyaz olan çar, Prens Fedor ile Prens Vasili'yi çağırmış, gidip kardeşlerini, Prens İvan'ı bulmalarını buyurmuş. Bunu duyan prensler çarın önünde diz çökmüşler, uyuyan Prens İvan'dan elmalarla suyu nasıl aldıklarını, onu da nasıl derin bir dereye attıklarını anlatmışlar.

Bunları duyan çar gözyaşlarına boğulmuş. Sarayda bunlar olurken, Prens İvan önde, ayyaş arkadaşları peşinde, Sineglaz-

ka'nın beyaz çadırına gitmişler. Gelenleri gören çocuklar bağır-
mışlar: “Anne, anne; peşinde yığınla ayyaş olan sarhoşun biri bu-
raya geliyor.”

Sineglazka onlara demiş ki: “Gidin, onun elini tutun, çadıra
getirin. Sizin babanız o. Hiçbir neden yokken üç yıl boyunca acı
çektii.”

Çocuklar annelerinin dediğini yapmışlar; Prens İvan'ın elini
tutmuş, çadıra getirmişler. Sineglazka onu kendi elleriyle yıka-
mış, yeni giysiler giydirmiş, saçını taramış, yatağa yatırmış. Pe-
şinden gelen ayyaşlara da biraz daha içki vermiş, sonra onları ba-
şından savmış.

Ertesi gün Sineglazka ile Prens İvan çarın sarayına gitmişler.
Büyük bir eğlence düzenlenmiş. Ardından da düğün yapılmış.
Kardeşlerine kötülük yapan Prens Fedor ile Prens Vasili saray-
dan kovulmuşlar; iki kardeş nerede akşam orada sabah, sefil bir
hayat yaşamaya başlamışlar.

Prens İvan babasının krallığını istememiş, kendi krallığını
kurmak üzere Sineglazka ile birlikte uzaklara gitmiş.

Masal da burada bitmiş.

Çeviri: Tunç Tayanç

DÜŞ GÖRDÜREN AĞAÇ

Bir zamanlar, ufak tefek ve zayıf olduğundan Sıska diye çağrılan bir oğlan çocuk varmış. Kabiledeki öteki çocuklar onunla alay eder, itip kakarlarmış. Kendisini korumaya çalışan bir büyükbabası varmış; ama elbette ki hep yanında olamıyormuş. Sıska, zaman zaman tek başına yağmur ormanına gidiyormuş.

Ormanda yemyeşil bir örtü oluşturan ağaçlar, dallarından sarkan meyveler ve çiçeklerle güzel bir koku yayıyorlarmış. Biryandan da çeşit çeşit kuş ötüyormuş. Sıska, burada, hayvan dostlarıyla birlikte olduğunda çok mutlu oluyormuş.

Günlerden bir gün gene ormanda geziniyor, yaprakların yeşil örtüsüne, çiçeklere bakıyor, ağaçtan ağaca geçen maymunları, kuşları izliyormuş. Bir ara uyur gibi duran bir tapir –*Güney Amerika ormanlarında rastlanan, yaban eşeğine benzeyen, kıvrık burunlu bir hayvan*– görünce çok şaşkınmış. Sağına soluna bakındığında, maymunların, bir timsahın, kara bir jaguarın, hatta büyük bir yılanın da uyuduğunu görmüş; hepsi büyük bir ağacın altında uyumaktaymış...

Bu çok, ama çok garip bir durummuş.

Sıska, uyuyan hayvanları daha yakından görebilmek için sessizce ağacın yanına yaklaşmış. Ansızın her yanının uyuştüğunu duyuşmamış; göz kapakları ağırlaşmış, bacakları bedenini taşımaz olmuş... Olduğı yere yığılıp uyumaya ve düş görmeye başlamış.

Düşünde birçok hayvan görmüş; kimi tanıdığı, kimi yabancı olduğu birçok hayvan... İnsanlar da varmış; kimi ailesi, akrabaları; kimi hiç tanımadığı kişiler... Hep bir arada oturmuş şarkı söylüyorlarmış. Sonra yaşlı bir adam çıkmış ortaya, ona yaklaşmış; “Benim adım Sina,” demiş, “Jaguar’ın çocuğuyum...” Sıska, yetişkinlerin büyük bir öğretmen olduğunu söyledikleri Jaguar Adam’ı biliyormuş. Sina masallar anlatmaya başladığında, can kulağıyla onu dinlemeye başlamış.

Jaguar Adam’ın kartallardan ateşi nasıl çaldığını, ölü bir yılanın küllerinden nasıl sebze bahçeleri yaptığını, hatta bir zamanlar yeryüzündeki bütün gecelerin tek sahibinin o olduğunu öğrenmiş.

Sıska uyandığında güneş batmışmış, neredeyse gece oluyormuş. Çevresinde hiçbir hayvan kalmamışmış; hepsi yuvalarına gitmişmiş. O da koşarak evine dönmüş.

Sonraki sabah, daha kahvaltısını yapmadan, yeniden ormana gitmek için dayanılmaz bir istek duymuş. O büyük ağacı bulmuş; bulduğu anda gene her yanı uyuşmuş, bacakları gevşemiş, yere yığılıp derin bir uykuya dalmış.

Bir gün önce gördüğü düşleri görmüş: hayvanlar, tanıdığı insanlar... Jaguar Adam gene gelmiş, masallar anlatmış. Sıska, gene

bir önceki gün olduğu gibi gün batımında uyanmış, yemeğe yetiştirmek için koş a koş evine dönmüş.

İzleyen günler de aynı şekilde geçmiş: Sıska sabah erkenden, bir lokma bile yemeden ormana gidiyor, akşam yemeğine zar zor yetişebiliyor, hatta çoğu zaman yetişemiyormuş; yemek yemediği için de iyice zayıflıyormuş...

Düşlerine giren Sina, onun zayıfladığının farkına varmış; demiş ki: “Oğlum, çok zayıfladın, oysa büyüme çağındasın... Dün-yamın büyük bölümünü sana gösterdim; ama artık ondan uzak durmalısın. Bir kez daha gelecek olursan, hiç ayrılamazsın...”

Sıska köye dönmüş, karnı çok açmış. Büyükbabası ona yemek hazırlamış, “Nereye gidiyordun?” diye sormuş, “Sabah bir lokma yemeden gidiyor, akşam yiyecek bir şey kalmadığında dönüyordun...” Sıska da her şeyi büyükbabasına anlatmış: Ağacı, hayvan-ları, Jaguar Adam’ın anlattıklarını...

Ertesi gün büyükbabasıyla birlikte gitmişler ormana; büyük-babasını o büyük ağacın yanına götürmüş; “İşte, büyükbaba...” demiş, “Ağacın altına git, etrafında gezmeye başla!” Jaguar Adam’ın sözlerini hatırladığından kendisi uzakta durmuş.

Biraz sonra büyükbabası horlamaya başlamış. Az sonra da hayvanlar gelmişler, ağacın altına geldiklerinde uyuya kalmışlar. Sıska, ağacın altında uyumakta olan büyükbabasının, hayvanla-rın yanına gitmek için can atıyormuş; ama Jaguar Adam’ın söy-ledikleri daha kulağındaymış, yaklaşmamış...

Büyükbabası çok uyumamış; uyandığında demiş ki: “Bu düş gördüren ağaçtan kimseye söz etme. Çok güçlü bir ağaç; altında uyuyan da o kadar güçlü olmalı, ormanı yüreğinin derinliklerin-de duyumsamalı... Yeterince güçlü olmayan, ormanı içinde duy-

mayan birisi, düş gördüren ağacın gücünü alıp şeytana dönüşebilir. Senin ruhun güçlü; şimdi de iyi yemek yemen gerekiyor ki, bedeninin de güçlensin. Artık bu ağaca yaklaşma!”

Sıska da büyükbabasına söz vermiş.

Köye döndüklerinde, Çibute adlı çocuğun hastalandığını duymuşlar. Sıska, kendisiyle en çok alay eden çocuklardan biri olduğu için Çibute’yi yakından tanıyormuş. Ne yapsalar çocuğu iyileştirememişler; görünüşe bakılırsa ölecekmiş. Ancak düşünde Jaguar Adam’ın anlattıklarından, hasta insanları iyileştirme yetisini almış olan Sıska, elini çocuğun alnına koymuş; çocuk hemen iyileşivermiş...

Köyde yaşayanlar, gördüklerine, Sıska’nın böyle bir gücü olduğuna inanamamışlar. Ancak ondan sonra, hastalanan herkes Sıska’ya gelmeye başlamış; o da hepsini iyileştirmiş.

Bir gece, uyurken, Jaguar Adam düşüne girmiş. Demiş ki: “Büyük sınavı geçtin. Söylediğim gibi, düş gördüren ağaçtan uzak kalmayı başardın. Sonra, seninle hep alay eden, seni küçük gören düşmanına iyilik ettin. Artık sana başka sihirler öğretme zamanı geldi; onları da, gerek olduğunda insanların yararına kullanabilirsin...”

O gece ve sonraki geceler, Jaguar Adam Sıska’nın düşlerine girmiş; çocuk, hastaları iyileştirmenin başka yollarını öğrenmekle kalmamış, ağacın dibinde öğrenmeye başladığı bilgeliği de ilerletmiş.

Büyükbabası, yatıp kalkacağı, rahatça düş görebileceği bir ev yapmış Sıska’ya; birlikte, hastalara iyi gelen özellikler taşıyan bitkilerin, şifalı otların yetiştiği bir bahçe yapmışlar. Bir zamanlar can düşmanı iken, yaşamını kurtardıktan sonra can dostu olan,

sadece bedeni değil, daha önemlisi ruhu da iyileşen, yüreği, yağmurlu mevsimlerde taşan Amazon Nehri gibi kabaran Çibute de onlarla birlikte çalışmaya başlamış.

Zaman su gibi akıp gidiyor, Sıska düşlerinde o güne kadar hiç görmediği güzellikleri görüyor, gördüklerini büyükbabasına ve Çibute'ye anlatıyormuş. Hatta gördüğü güzellikleri, parlak tüylü gerdanlıklara, bileziklere de yansıtıyormuş; parlak tüyler, kabuklar, hayvan postları kullanarak güzellikler yaratıyormuş. Düşleri ona esin kaynağı oluyor, öyle ki kabilesindeki hiç kimsenin daha önce ne gördüğü, ne de duyduğu güzellikler ortaya çıkartıyormuş.

Ne yazık ki, kabiledaki kimi çocuklar yarattığı güzellikleri kıskanmışlar... O güzellikleri nasıl yaptığını kendilerine de öğretmesini istemektense, “Bizden daha iyi olduğunu düşünüyor...”, “Burnu büyüdü...” gibi sözler etmeye, hatta onu nasıl öldürebileceklerini düşünmeye başlamışlar.

Yemek yemesini beklemeye karar vermişler; gitmiş, Sıska'nın evinin yakınında gizlenmişler. Sıska, öğleden sonra, büyükbabasıyla nehirden, balık avlamaktan dönmüş; ellerinde yemek için tuttukları bir balık varmış. Çocuklar, Sıska'nın balığı pişirmesini beklemişler. Sonra da, yemek için büyükbabasıyla birlikte masaya oturduğunda, saklandıkları çalıların arkasından fırlamışlar. Tam üstüne atlayacaklarmış ki, Sıska oturduğu iskemleden kalkmış, “Düşler dünyasında çok şey öğrendim” demiş, “öğrendiklerimin arasında, arkamda ne olup bittiğini görmek de var...”

Sözünü bitirir bitirmez ortadan yok olmuş; Sıska, büyükbabası, Çibute, ev, bahçe... Ortada hiçbir şey kalmamış. Çocuklar, boş bir tarlada bir başlarına kala kalmışlar.

Sıska, büyükbabası ve Çibute, kendilerinin olan her şeyle birlikte yerin altına inmişler; sonra da bir başka yerde yeryüzüne çıkmışlar.

Köyün yaşlıları, hastalananları artık kimse iyileştiremediğinden her yerde onu aramaya başlamışlar. Sonunda, köyden uzakta bir yerde bulmuşlar; kabileye geri dönmesi için çok dil dökmüşler. Kabul etmiş, geri dönmüş. Bir süre her şey yolunda gitmiş; ama düşmanları yeni tuzaklar düşünmekte gecikmemişler.

Sıska'nın onuruna büyük bir eğlence düzenlemeye karar vermişler. Ancak bu bir tuzakmış: Birisi arkasından yaklaşıp elindeki sopayı Sıska'nın kafasına indirecekmış. Oysa Sıska'nın arkasında ne olup bittiğini görebildiğini unutmuşlar. Sıska yana çekilince, sopa kafasına değil, yerdeki büyük bir kayaya çarparak yarılmış.

Sıska, büyükbabası, Çibute ve sahip oldukları her şey yarıktan içeri girmişler. Sadece çok derinlerden gelen Sıska'nın sesi duyulmuş: "Yaptıklarımızın değerini bilemediniz; bu kez asla geri dönmeyeceğiz..."

Bir daha da onları gören olmamış.

Çeviri: Tunç Tayanç

KÜÇÜK YABANGÜLÜ

Bir zamanlar çok olağanüstü bir şey olmuş; olmasaydı burada hiç anlatılır mıydı? Ne zaman mı? Kurtlar kuzularla sarmaş dolaş uyurlarken, çobanlar yeşil çimenlerin üzerinde imparatorlar ve krallarla yemek yerlerken, bir güneş batıp, bir başkası doğarken...

Bir adam varmış; bu adam –inanın yalan söylemiyorum– yüz yaşındaymış. Karısı ise, tanıdığım herkesten daha yaşlı olmakla birlikte Venüs gibiymiş; hiç çocuğu olmamış. Evlerinde çocukları olanlar, yaşlı bir karıkocanın evindeki sessizliğin ne büyük üzüntü kaynağı olduğunu bilirler. Yaşlı adam, o kadar çok istediği mutluluğun evini aydınlatması için elinden gelen her şeyi yapmış: Manastırlara, kiliselere bağışta bulunmuş; yedi kilisede ilahiler okuturmuş; aksakallı papazlara dualar ettirmiş; bütün azizlerin ruhlarına törenler düzenletmiş... Hiçbiri işe yaramamış. Yaşlı kadın da boş durmamış; bilinen ne kadar büyücü ve cadı varsa kapılarını çalmış; bir haftalık yolda bile olsa gitmediği sihirbaz kalmamış. Hiçbiri işe yaramamış.

Yaşlı adam bir gün karısına seslenmiş: “Bana yolluk bir şeyler hazırla! Bu koca dünyayı dolaşmaya çıkacağım; belki bir yerlerde kendimize bir çocuk bulabilirim. Yaşamımın sonuna geldiğimi düşündükçe öyle sıkılıyorum ki. Öldükten sonra bütün malım mülküm tanımadığım insanların olacak. Her yolu denedim; bir bu kaldı. Sana bir şey daha söyleyeyim mi? Çocuk bulamazsam eve de dönmem.”

Bu konuşmadan kısa bir süre sonra da sırtına torbasını yükleyip yola koyulmuş. Az gitmiş uz gitmiş; ne kadar yol aldığını kendisi de bilmiyormuş. Sonunda öyle sık bir ormana gelmiş ki, güneş bile ışınlarını içeri sokamıyormuş. Ormanı gören yaşlı adam korkmuş; üç kez haç çıkarmış. Ardından da, nereye çıkacağını bilmediği ormana girmiş. Günlerce yürüdükten sonra karşısına bir mağara çıkmış; mağara ormandan bin kat daha karanlıkmiş. Hani gözlerimizi kapadığımızda hiçbir şey göremeyiz ya, öyle. Yaşlı adam diz çökmüş, tekrar üç kez haç çıkarmış. Gözü karanlığa biraz alışınca, ilerde, bir kurşun atımlık uzaklıkta parıldayan bir şey görmüş. Yaklaştıkça gözlerine inanamamış. Karşısında öyle yaşlı bir adam duruyormuş ki, dünyanın yaratılışından bu yana oradaymış sanki. Dizlerine kadar inen aksakalı varmış adamın; gözlerini açtığında neredeyse bütün mağara aydınlanıyormuş.

Önünde, büyük kırmızı harflerle yazılmış, ne zamandan kaldığını kimsenin bilemeyeceği bir kutsal kitap; gözleri kapalı, taş gibi duruyormuş. Az ötede, bir taşın üstünde alevi kıpkırmızı olan bir mum varmış; çıkardığı duman adamın çevresini bir bulut gibi sarmışmış. Yaşlı adam, dua ettiğini düşündüğü bu azizin ayaklarına kapanmış, “İyi akşamlar, peder,” demiş.

Adam, hiçbir şey duymamış gibi kıpırdamamış. Bunun üzerinde yaşlı adam daha yüksek sesle konuşmuş: “İyi akşamlar, pe-

der!” Adam, yana çekilmesi için bir işaret yapmış. Duasını bitirince gözlerini açmış ve demiş ki:

“Oğlum, bu karanlık, unutulmuş yerde ne arıyorsun? Yüzyıllardır kimseyi görmedim; seni buraya getirenin ne olduğunu merak ediyorum.”

Yaşlı adam yanıtlamış: “Ellerinden öperim! Beni buraya getiren mutsuzluğum. Uzun yıllardır evliyim; ama çocuğumuz yok. Tanrı beni yanına aldığı anda, geride benden bir can kalsın istiyorum.”

Adam nereden aldıysa bir elma almış, okumuş üflemiş, sonra da ikiye bölmüş. “Bunları al,” demiş, “birini karına ver, ötekini de sen ye! Sonra olacaklara da sakın şaşırma!”

Yaşlı adam elmayı almış, adamın elini öpmüş ve mağaradan çıkmış. Yeniden ormanda yürümüş yürümüş; sonunda bir çayır-lığa gelmiş. Ancak öyle susamış ki, dili damağına yapışmış; ortada da hiç su gözükmüyormuş. Su bulamayan birisi ne yaparsa onu yapmış: Elmanın yarısını yemiş. Ama yediği elma, adamın yemesi için kendisine verdiği değil, karısına vermesini söylediği yarım elmaymış.

Çok da yorulduğundan orada çimenlerin üzerine kıvrılmış, uykuya dalmış. O uyurken başucuna bir melek gelmiş, onu izlemeye başlamış. Uyandığında ne görsün? Bir mucize! Yanı başında küçük bir çocuk; bir yandan ağlıyor, bir yandan da küçücük ellerini oynatıyor...

Melek, biraz okunmuş fesleğen, biraz da okunmuş su getirmiş, çocuğu içine batırıp vaftiz etmiş; adını da “Küçük Yabangülü” koymuş. Mutluluktan gözü başka hiçbir şey görmeyen yaşlı adam, küçük kızı kucağına almış, öpmüş, koklamış; mutluluğunu bir an önce karısıyla paylaşmak için yola koyulmuş.

Eve geldiğinde, bulduğu hamur teknesine çocuğu koymuş, koşar adım eve girmiş.

“Gel! Gel! Gel de Tanrı’nın bana verdiği kıza bak! Saçları altın sarısı, gözleri yıldızlar gibi parlak.”

Birlikte dışarı çıkmışlar; ama küçük kızdan hiçbir iz yokmuş, sanki yer yarılmış da içine girmiş. Dört bir yanı aramışlar, samanların içine bile bakmışlar; hiçbir işe yaramamış...

Yaşlı adam başını ellerinin arasına almış; bir yandan ağlıyor, bir yandan da düşünüyor: Böyle bir şey nasıl olabilirmiş ki? Küçük kıızı hamur teknesine koyduğunu, hamur teknesini de eşige bıraktığını çok iyi biliyor; ama kız ortarlardan yok olmuş işte.

“Ne olmuş olabilir ki?” demiş kendi kendine, “Acaba melek mi götürdü? Yoksa cinler mi kaçırdı? Böyle bir şey nasıl olur?”

Oysa ne melek götürmüş, ne de cinler kaçırmış... Bakın neler olmuş:

Oradan geçmekte olan bir akbaba ağlama sesi duymuş. Yavaşça yere konmuş, çocuğu almış, sağ kanadının altına sıkıştırmış ve uçup gitmiş; çocuğu yuvasına, yavrularının yanına götürüp bırakmış. Yavru akbabalar çocuğa hiç zarar vermemişler; tersine ona yiyecek vermişler, yumuşak bir yatak yapmışlar, hatta sabahın serinliğinden korumak için kanatlarıyla üstünü örtmüşler.

Bilmeniz gereken, bu korkunç ormanda, akbabanın yuvasının bulunduğu ağaçtan çok da uzak olmayan bir yerde, zehirli bir kuyunun dibinde on iki başlı bir ejderhanın yaşamakta olduğudur. Bu ejderha, yavrulara hiç yaşama hakkı tanımazmış; biraz büyüyüp de uçacak duruma geldiklerinde onları yiyiverirmiş. Bu nedenle de zavallı akbaba, yavrularının büyüüklerini hiç görememişmiş.

Yuvadaki yavrular da artık büyümüşler, ağaçların üzerinde, dağların tepelerinde uçabilmek için günün ışımasını bekliyorlarmış ki, gece yarısı olduğunda kuyunun suyu kaynamaya başlamış ve kuyudan çıkan iki kafa, korkutucu sesler çıkararak yuvaya doğru uzanmış. Ancak çok geçmeden yer sarsılmaya, gök gürlemeye başlamış ve baş melek, elinde kılıcı, altından bir bulutun üstünde ejderhaya saldırmış; kılıcını sağdan sola, sonra da soldan sağa sallamış ve ejderhanın iki kafasını koparıvermiş. Ama unutmayın, geride daha on kafası varmış ejderhanın; öncekilerden daha korkunç olan ikisi daha yuvaya uzandığında baş melek onları da, daha sonra gelenleri de kesivermiş.

Her yer kan ve zehir dolmuş; orman kurumuş, o güzel vadi bataklık olmuş. Ancak baş melek de boş durmamış; cennette saklanan sudan getirmiş, kuruyan ağaçlara, bataklığın üzerine serpmiş; her şey eskisi gibi olmuş.

Gün doğarken yuvasına gelen akbaba yavrularının sapasağlam olduklarını, o uğursuz kuyunun ise ortadan yok olduğunu görünce öyle bir sevinç çılgılığı atmış ki, belki siz bile duymuşsunuzdur.

Hemen yavrularını uyandırıp sormuş: “Söyleyin, bu iyiliği kim yaptı?”

Yavrular uykulu gözlerle birbirlerine bakmış, başlarını sallamışlar: “Bir şey bilmiyoruz ki. Bütün gece uyuduk.”

Bu arada, altın saçları ve gözleri sabah güneşinde pırıl pırıl parlayan küçük kız akbabanın gözüne ilişmiş; olan biteni yapanın bu güzel kız olduğuna karar vermiş.

Ondan sonra, bütün gün yorulmadan çalışmış durmuş; en güzel çiçekleri toplamış, en yumuşak otları bulmuş ve küçük kıza öyle güzel bir oda yapmış ki... Rüzgâr estiğinde beşik gibi sallanı-

yormuş oda, rüzgârın sesi de küçük kıza ninni gibi geliyormuş. O günden sonra da Yabangülü'nü kendi yavrularından ayırt etmemiş; onun hem annesi, hem de babası olmuş.

Yıllar geçmiş; Yabangülü serpilmiş, büyümüş. Sabah olduğunda gün ışığının öpücükleriyle uyanıyor, gece olduğunda ay ışınları üzerini örtüyormuş; geceleri, çobanların ormanda yankılanan kaval seslerini dinleyerek, meltemle birlikte uyuyormuş.

Bir süre sonra ayaklanmış, odasının kapısını açmış ve ilk kez dünyayı görmüş. Ama onun kapıda gözükmesiyle birlikte gökyüzü aydınlanmış, ufukta ikinci bir güneş gözükmüş; dağlar kızıla dönüşmüş, ormanlar, ovalar yemyeşil olmuş, çiçekler birbirleriyle fısıldaşmaya başlamışlar. Bütün doğa, küçük Yabangülü'nün güzelliğini selamlıyormuş sanki.

O günü başka günler, günleri aylar, ayları yıllar izlemiş ve Yabangülü on dört yaşına basmış. O kadar güzelmış ki, sözcükler anlatmaya yetmiyormuş; ama şunu söyleyeyim size: Güneşin altında ondan güzeli yokmuş.

Geride bıraktığı on dört yıl içinde hiçbir insan onu görmemiş; o da imparatorluk nedir, kent nedir, bilmiyormuş. On dört yıl boyunca çiçeklerle haşır neşir olmuş, kelebeklerle dans etmiş, kuşlarla şakırmış.

Günlerden bir gün ormanı boru sesleri inletmiş, dört bir yandan nal sesleri duyulmuş; imparatorun oğlunun da katıldığı çok büyük bir av başlamış. Masal bu ya, gördüğü bir geyiğin peşine takılan prens ormanın derinliklerine girmiş, sonunda düşünde bile görmediği, o güne kadar insan ayağının değmediği bir güzellikle karşılaşmış.

Gördüğü güzellik karşısında peşine takıldığı geyiği unutan prens durmuş, bu sessizliğin kendine getirdiği seslere kulak kabartmış. Köpek havlamalarını, boru seslerini, silahların çıkardığı patırtıyı severmiş; ama onu çevreleyen bu olağanüstü sessizlik çok hoşuna gitmiş. Çevresine bakınırken, sık yapraklar arasında parlayan bir aydınlık görmüş; ne olduğunu anlamak için yaklaşmış. Bir adım, iki adım, üçüncü adım... Ve üstünde sallanan bir oda olan bir ağaç, ağacın üstündeki yuvalarından kendisine bakan yavru akbabalar. O anda ne düşündüyse, hemen ok alıp yayını germiş, tam bırakmak üzereymiş ki, gözlerini kör edecek kadar parlak bir ışık çıkmış karşısına; yayını atmış, elleriyle yüzünü kapamış. Parmaklarının arasından baktığında, Yabangülü'nü görmüş; şaşkınlıktan yere düşmüş. Doğrulduğunda, Yabangülü'ne yanına gelmesi için işaret etmişse de, o güne kadar hiç insan görmemiş olan Yabangülü yavaşça geri çekilmiş.

Prens de geri dönmüş; ama geldiği gibi değil... Geldiğinde yüreği boşmuş; ama artık aşk ile doluymuş ve bir başka türlü çarpıyormuş. Kendinden geçmiş, sürüyü otlaktan ağla götüren çobanlar gibi serseme dönmüş bir şekilde yürüyormuş. Yolda av arkadaşlarından ikisine rastlamış, prensin sarayına dönmesine yardımcı olmuşlar.

Sabah olduğunda, sarayın yaptığı bir duyuru ülkenin her yerine ulaştırılmış: Her kim ki ormanda, iki ağacın bulunduğu yerdeki kızı getirecek olursa, imparatorun danışmanı olacak, yaşadığı sürece sarayda onurlandırılacakmış. Masal bu ya, sırtında kamburu olan, başında neredeyse saç kalmamış yaşlı bir kadın çıkmış ortaya: "Ormandaki kızı getirebilecek tek kişi benim," demiş. Bu sözleri duyan herkes gülmüş. Birisi, "Sen şeytanın krallığından

musun, nesin?” demiş, “Senin gibi bir cadı yolumuza çıkınca kızı hiç bulamayız.”

Ama yaşlı kadın o kadar ısrar etmiş ki, yaşlı bir saray görevlisi, “İmparator kim olursa olsun götürmemizi söyledi,di,” demiş. “Buyruğuna karşı gelemeyiz; arabaya koyun, saraya götürelim.”

Böylece yaşlı kadın arabaya binmiş, arabanın tekerlekleri saraya giden yolda dönmeye başlamış.

İmparator, karşısına getirilen yaşlı kadına bakmış, “Ormandaki kızı getirebileceğini söylemişsin,” demiş.

“Tanrı sizi korusun! Evet,” demiş yaşlı kadın.

“Peki! Getir bakalım!”

“Öyleyse bana bir kazan, bir de sacayağı verin.”

İstekleri hemen karşılanmış. İmparatorun askerlerinin arasında, gelin alayında olduğu gibi, garip sesler çıkararak, kazana vurarak yürümeye başlamış. Prens de sarayda kalacak değil ya. O da onlara katılmış. Böylece ormana gelmişler; askerlerle prens ormana girmemiş, yaşlı kadın yalnız başına girmiş ormana.

Kadın, Yabangülü’nün bulunduğu ağacın altına gelmiş, bir ateş yakmış; sacayağını ateşin üstüne ters olarak koymuş, ayaklarının üstüne de kazanı oturtmaya kalkışmış. Elbette ki kazan düşmüş. Kadın aynı şeyi yineleyince, ne olup bittiğini yukarıdan, odasından izleyen Yabangülü gördüğü aptallığa dayanamamış, seslenmiş: “Öyle olmaz; sacayağını öbür türlü koy!”

“Ama kızım, nasıl?” diyen kadın, sacayağını çevirmiş, gene ayakları yukarıda olarak yerleştirmiş. Yabangülü daha da sabırsızlanmış; “Sana, öbür türlü koy demedim mi?” diye bağırmış.

Ama kadın onun söylediğinin tam tersini yapmaya devam etmiş; sonunda demiş ki: “O zaman gel de bana yardım et!”

O güne kadar kötülük nedir bilmeyen Yabangülü ağaçtan inmiş, sacayağını nasıl koyması gerektiğini gösteriyormuş ki, kadın onu yakaladığı gibi omzuna almış, yuvarlana yuvarlana prensin askerlerle beklediği yere gelmiş. Yabangülü'nü gören prens gelmiş, elini uzatmış. Prensle birlikte gelmiş olan dokuz prenses, ona üstü altın ve incilerle süslü bir giysi giydirmişler. Kız, saray arabasına oturtulmuş ve atları dinlendirmek için verilen kısa bir mola dışında hiç durmadan saraya gitmişler.

Saraya geldiklerinde, prens kızın arabadan inmesine yardım etmiş, gerçek bir prensesmiş gibi yanına oturtmuş. İmparator ve imparatoriçe, oğullarına ve Yabangülü'ne baktıkça kendi gençliklerini hatırlamışlar.

Üç gün üç gece süren bir düğün yapılmış; bir gün dinlenildikten sonra, üç gün üç gece daha eğlenilmiş. “Nereden biliyorsun?” diye soracak olursanız, düğün başlamadan yetişemediysem de, ben de oradaydım da ondan biliyorum.

Çeviri: Tunç Tayanç

CÜCELER ÜLKESİNDEN DÖNEN ÇOCUK

Sekiz yüz yıl önce Güney Galler'deki Neath nehrinin kıyısında Elidyr adında on iki yaşında bir çocuk yaşırdı. Annesi hep onun bir rahip olmasını isterdi, bu nedenle onu sert bir öğretmene teslim etmişti. Öğretmeni onu sürekli dövmekten başka bir şey yapmıyordu. Elidyr, derslerine hazırlanmadığı bir gün, nehrin yukarısına doğru kaçtı ve karanlık bir mağara sığındı. Orada iki gün kaldı.

İlk gün, “Dayak yemektense aç kalmayı tercih ederim,” dedi. İkinci gün, “Aç kalmaktansa dayak yemek daha mı iyi acaba?” diye tereddüde düştü. Üçüncü gün, “Aç kalacağıma dayak yerim,” noktasına geldi. Tam öğretmenine geri dönecekken, elerinde meyve dolu sepetler ve süt şişeleri olan iki cüce adam mağaradan içeri girdi. Bunları Elidyr’e veren adamlar, “Biz dövülmenin de, aç kalmanın da iyi bir şey olmadığını düşünüyoruz,” dediler. Elidyr, bu sözlerin şimdiye kadar duyduğu en mantıklı sözler olduğunu düşündü ve adamların getirdiklerini yiyip içmeye başladı.

Karnını bir güzel doyurduktan sonra ağzını silerken adamlar, “Seni sevdik,” dediler ona. “Eğer bizimle gelirsen seni oyunlar ve zevklerle dolu bir ülkeye götürürüz.”

Elidyr bu teklifin, öğretmeniyle karşılaşmasından daha iyi olduğunu düşündü ve hiçbir korku duymadan adamlarla birlikte mağaranın içine doğru uzayan kayalık yolda taban tepmeye başladı. Yolun ucu çiçek açmış ağaçlar, nehirler ve harika çayırların olduğu çok güzel bir ülkeye çıkıyordu. Bu ülke diğer ülkelerden farklıydı: gökyüzünde güneş veya ay ışığı yoktu. Burada gündüzler soluk gri, geceler kapkaranlıktı. Cücelerden biri, Elidyr’i krala götürdü. Kral sevecen bir adamdı. Karşısında duran çocuğa dünyadaki hayatı ile ilgili birçok soru sordu ve ona burada iyi davranılacağını, fakat derslerine çalışması gerektiğini söyledi: “Öğrenmenin kökü acıdır, fakat meyvesi tatlıdır. Ve eğer öğrenmek bir prens için iyiye, bir rahip için de iyidir.” Bu sözler Elidyr’e de mantıklı geldi ve derslerine çok çalışacağına söz verdi.

Tüm yıl boyunca Elidyr Öteki Dünya’nın cüce halkıyla yaşadı, derslerine sıkı çalıştı ve kralın oğluyla top oynadı. Bu insanlar cüce olmalarına rağmen, şimdiye kadar gördüğü tüm insanlardan daha güzeldi, birbirleriyle uyumları da mükemmeldi. Atları, tazıları ve işlerine yarayacak türlü hayvanları vardı; hepsi de onlar gibi küçüktü. Et veya balık yemiyorlardı. Sadece safranlı süt içiyorlardı. Fakat hepsinden öte, bu insanlar kibardı, birbirlerini çok seviyorlardı ve sadakati, doğruluğu her şeyden üstün tutuyorlardı. “İyi ahlak bizim değişmez kuralımızdır,” diyordu kral ona, “ve bu senin de şaşmaz ilken olsun.” Cüceler ülkesindeki yaşam dünyadakinden çok daha güzel, zevkli ve özgür olduğu için Elidyr de bu kuralları benimsedi; başkalarına iyi davrandı, iyi ahlaklı oldu.

Yıl boyunca Elidyr zaman zaman dünyaya döndü. Birkaç kere onu Öteki Dünya'ya götüren arkadaşlarıyla birlikte gitti, daha sonra yolu öğrenip halkın güvenini kazanınca kendisi gidip gelmeye başladı. Birçok kere de annesini ziyaret etti. Ona sık sık oradaki hayatını, o ülkenin güzelliklerini anlatıyordu. Annesi ona hayretler içinde, “Onların tabakları ve bardakları bile altından, öyle mi?” diye sordu. “Evet,” dedi Elidyr ve ekledi: “Kralın oğlu ile oynadığım top da som altından.”

Oğlu anlattıkça annesi, zar zor geçindiği için, böylesine değerli bir topa sahip olmanın ne kadar güzel bir şey olacağını düşündü.

“Oğlum,” dedi, “Anneni seviyor musun?”

“Tabii seviyorum,” dedi Elidyr.

“Öyleyse senden bir şey isteyeceğim, yapar mısın?”

Tabii ki yapacağını söyledi Elidyr, fakat annesinin Öteki Dünya'nın altın topunu istediğini öğrenince çok üzüldü. Yine de orada altının bol olduğunu ve muhafızların koruması altında olmadığını düşününce annesinin isteğini kabul etti.

Ertesi gün kralın oğluyla oynarken topu aldı ve dünyaya doğru yola çıktı. Bir süre sonra da koşmaya başladı. Çok geçmedi, kendisini takip eden ayak sesleri duymaya başladı. Günişığına çıktıktan sonra bu seslerin o iki cüce arkadaşına ait olduğunu anladı. Cüceler onu takip ediyor, kuş sesine benzeyen sesleriyle ona bağırıyor, topu geri getirmesini söylüyorlardı. Küçükük olmalarına rağmen ona çabucak yetiştiler. Elidyr annesinin evine varırken merdivenlere takıldı, düştü, top da elinden kaydı ve yerde yuvarlanmaya başladı. İki cüce hemen topu yakaladı.

Elidyr, “Lütfen,” diye ağladı, “Bunu annem istedi diye yaptım. İnsani bir şey bu.”

Cüceler, “İyi ki insan değiliz, iyi ki sadakatsiz de değiliz,” dediler ve Elidyr’e küçümseyici bir bakış fırlattıktan sonra sırtlarını dönüp uzaklaştılar.

“Lütfen beni affedin, beni yanınıza alın,” diye bağırdı arkalarından Elidyr, ama cüceler ona dönüp bakmadı bile. Elidyr tepeden turnağa utanca boğulmuştu; gözleri buğulandı, ağlamaya başladı, ama adamlar çoktan gözden yitip gitmişlerdi.

Elidyr bir yıl boyunca sürekli nehrin kenarına gitti, o mağarayı ve Öteki Dünya’ya giden yolu aradı, fakat hiçbir zaman bulamadı. Kahrından boylu boyunca uzanıp nehrin kıyısını yumrukladı, ta ki elleri kan içinde kalıncaya dek.

Fakat her yaranın zamanla kabuk bağlaması gibi bu yara da kapanmaya yüz tuttu. Elidyr öğretmenine ve derslerine geri döndü. Yıllar geçti ve Eliodorus adında bir rahip oldu. Ak saçlı yaşlı bir adam haline gelene kadar birçok insana Öteki Dünya’daki günlerini anlattı. O dünyadaki dostlarının güvenini nasıl kaybettiğini anlatırken her defasında gözyaşlarına boğuluyor, hiçbir zaman sözlerinin gerisini getiremiyordu.

Çeviri: Mehmet H. Arslan

KAPLUMBAĞA VE GEYİK

Avcılar bir gün bir geyik sürüsüne rastlarlar ve sürüye ateş ederler. Bir tanesi yaralanır, ama yaralı da diğerleri de kurtulurlar. Yaralı geyik zaman geçtikçe ağırlaşır, ama avcılardan kaybolduğu için nispeten rahattır. Ama yine de rahat yürüyemez.

Az gider öz gider bir dağın eteğinde bir kaplumbağaya rastlar. Kaplumbağa yönünü dağa çevirmiş yavaş yavaş yürümektedir. Kaplumbağanın önüne geçer ve orada durur. Kaplumbağa geyiği görünce o da başını kaldırır ve durur. Geyiğin üzgün üzgün durduğunu görünce yüksek bir sesle sorar: “Geyik abiciğim bu ne hal, başına neler geldi? Niçin böyle üzgünsün?” Geyik: “Hiç söyleme avcılar üzerimize ateş açtılar, diğer arkadaşlarım kurtuldu, ben de ağır yaralandım.” Kaplumbağa, başını uzatır etrafına bakar ve: “Fazla üzülme biz avcıların hali bu, birçok defa böyle işler yapmışızdır.” der ve yoluna devam eder. Geyik: “Gerçekten bu yara ile ölmem fakat korkarım ki senin avcılığına ölürüm.”

Geyik, dinlendikten bir süre sonra kalkar ve yoluna devam eder. Biraz ilerleyince kaplumbağanın yolun kenarında kalın bir otu devirip yemek için kökünü kemirdiğini görür. Ancak kalın olduğundan bir türlü deviremez. Geyik yavaş yavaş otun yanına gelir ve ağzı ile otu aşağı indirir ve der: “Senin gibi avcılar aslında çok güçlüdürler. Zira, yalan da hiç söylemezsiniz!”

Çeviri: Ebubekir Çelebi

ODUNLARIM

Bir zamanlar bir orman köyünde bir genç varmış. Genç bir kaç günde bir ormana gider bir yük odun keser, bunları eşeğine yükleyip şehre götürür satarmış. Günlerden bir gün yine ormana gitmiş, odunlarını kesmiş eşeğine yüklemiş. Sabah erkenden şehrin yolunu tutmuş. Biraz gittikten sonra şehir yolunda yaşlı bir adama rastlamış. Selamlaşmadan sonra yaşlı adama demiş: “Amca ne yapıyorsun, nereye gidiyorsun?” Yaşlı, şehre gitmek istediğini ve bir arkadaş aradığını söyler. Genç, bunun üzerine, “Zaten ben de şehre gidiyorum, gel beraber gidelim,” der.

Eşek önde bunlar arkada şehrin yoluna düşerler. Yolda sohbetlerinde tanınmış insanlardan ve bunların yaptıklarından, yine Allah’ın emirlerinden, Peygamber’in söylediklerinden ve bunların büyüklüklerinden bolca bahsederler. Derken uzunca bir zaman geçer, yaşlı yavaş yavaş yorulmaya başlar, ancak gence “dinlenelim,” diyemez, bilir ki gencin amacı bir an önce odunlarını

şehre götürüp satmaktır, şehir de halen görünmez. Çünkü şehir yolu uzak ve uzun bir yoldur.

Yaşlı adam biraz düşünür, cesaretini toplar ve gence sorar:

“Sen bu odun yükünü kaç paraya satıyorsun?” Genç: “On liraya satıyorum.”

Yaşlı: “İyi o zaman ben sana on lira veririm, eşeğine binerim öyle şehre gideriz, çok yorulduk.”

Genç: “İyi de eşeğin üzerinde odun var, onları ne yapacağım.”

Yaşlı: “Sen bu odunları nasıl olsa satmayacak mısın? Farz etki bana sattın, ben de odunları devirdim, paranı verdim, eşeğine bindim, birlikte şehre kadar gidiyoruz.”

Genç: “İyi de odunlarım burada kalıyor, onları ne yapacağım.”

Yaşlı: “Onları bana satıyorsun, al paranı eşeğin yükünü devir, ben eşeğe bineceğim, artık yürüyemiyorum.”

Genç: “Amca seni anlıyorum, odunları indireceğim, sen eşeğe bineceksin, birlikte şehre gideceğiz. Ancak odunlarım ne olacak.”

Çeviri: Ebubekir Çelebi

KAZ YOLAR MISIN?

Bir varmış, bir yokmuş. Bir Padişahla bir veziri varmış. Bu Padişahın bir gün canı sıkılmış ve kıyafet değiştirerek veziriyle birlikte halkın arasına karışmış. Yolda giderlerken, bostanda çalışan ihtiyar bir çiftçi görmüşler. Padişah yaşlı adama:

“Merhaba,” demiş.

Çiftçi de:

“Sana da merhaba,” diye cevap vermiş.

Padişah sormuş:

“Altıyı altıya kattın mı?”

“Altıyı altıya kattım. Fakat otuz ikiye yetiştiremedim.”

Padişah tekrar sormuş:

“Niçin kalkmadın erkenden?”

“Kalktım ama eller aldı.”

Padişah bir daha sormuş:

“Sana bir kaz göndersem yolar mısın?”

“Hay hay, bu işin ustasıyım.”

Konuşulanlardan hiçbir şey anlamayan Vezir şaşırmış. Padişah saraya döndükleri zaman Vezir'e:

“Sen bu konuşmalarımızdan bir şey anladın mı?” diye sormuş.

Vezir:

“Hayır efendim, anlamadım,” diye cevap vermiş.

Padişah:

“Öyleyse sana kırk gün izin. Bunların ne demek olduğunu öğren. Eğer kırk gün sonra gene bilmezsen vezirliği elinden alırım.”

Vezir bu sözlerden sonra konağına gitmiş. Günlerce düşünmüş, yemeden içmeden kesilmiş. Hastalanmış, yatağa düşmüş. Bir gün küçük kızı yanına gelip babasına:

“Baba ne oldu sana? Derin derin ne düşünüyorsun?” diye sormuş.

Vezir:

“Bir şey düşünmüyorum kızım,” diye önce geçiştirmeye çalışmış.

Küçük kız ısrar edince başına gelenleri anlatmış. Küçük kız demiş ki:

“Baba, bunda düşünecek ne var? Sen o ihtiyarın bulunduğu yeri biliyorsun. Onun yanına git. Biraz para ver. Sana o sözlerin ne anlama geldiğini söylesin.”

Vezirin aklı bu fikre yatmış. Hemen heybesine altın doldurup yola çıkmış. İhtiyar çiftçinin tarlasına gitmiş. Adamcağızı işinin başında bulmuş. Ona doğru ilerleyerek seslenmiş:

“Sana bir şey soracağım. Eğer bana doğrusunu söylersen sana bir heybe dolusu altın veririm. Geçen gün buraya derviş kıyafeti giymiş iki adam gelmişti. Onlarla bazı şeyler konuştun. Neler konuştuğunuzu bana söyleyeceksin.”

Çiftçi demiş ki:

“Önce merhabalaştım. Halinden tavrından o adamın ölçülü, bilgili biri olduğunu hemen anladım. Sonra bana sordu: ‘Altıyı altıya kattın mı?’. Ben de ona ‘Altıyı altıya kattım, fakat otuz ikiye yetiştiremedim,’ dedim. Bunun da anlamı şuydu: Günde on iki kuruş kazanabiliyor musun? Bu soruya, on iki kuruş kazanabiliyorum, ama otuz iki dışın boğazına yetiştiremiyorum, diye cevap verdim. O kişi bana bir şey daha sordu: ‘Niçin kalkmadın erkenden?’ Ben de ‘Erkenden kalktım ama eller aldı,’ dedim. Yani niçin erken yaşta evlenmedin de erkek çocuğun olmadı ve yaşlılığında rahat etmedin, demek istedi. Ona erken evlendim, ama kızım oldu, o da gelin oldu gitti, dedim. Sonra benim bu halime acıyan adam, ‘Sana bir kaz yollasam yolar mısın?’ diye sordu. Ben de ‘Hay hay, ustasıyım,’ diye cevap verdim. İşte şimdi o adam seni bana gönderdi, sen eğer kaz olmasaydın buralara kadar gelmezdin.”

Çiftçi bütün parayı alır. Vezir sevine sevine Padişahın yanına gider. Padişahla çiftçi arasında geçen konuşmadan ne anladığını efendisine anlatır.

Padişah:

“Sen eğer o ihtiyarın yanına gidip kaz gibi yolunmasaydın, bana bunları söyleyemezdin,” der ve veziri yine de görevinden alır.

Çiftçiye de bir kese altın gönderir.

KIRIK LEBLEBİ

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken eski hamam içinde...Aç tavuk düşünde darı görürmü; hastalar dersen, narı görürmü; ben de ben olalı her gece sarı görürüm... Yumurta sarısı mı desem, kanarya sarısı mı desem, altın sarısı mı desem, ne desem; sarı mı dedin sarı, sarıyı görünce erir dağların karı!

Mademki altınlar sarı, sarılar da altın olsa, küpler altınla dolsa; bununla bir şehir yaptırsam kırk sekiz köyle beraber, her evde seksen sekiz oda beraber, içinde Babil bahçesi, pınar suyu beraber; vah neyleyim yürekte var, elde yok... Dört bin devem olsa bir düz ovada, yirmi bin kuşum uça havada, beş on batman yağ eritsem tavada, vah neyleyim, yürekte var, elde yok...

Bin beş yüz ineğim, körpe danalı; iki yüz cariyem, eli kınalı; doksan da çobanım, beli kamalı; vah neyleyim, yürekte var, elde yok... Lafla peynir gemisi yürümez ki koca koca gemiler yürüsün; yürüse yürüse yine masal yürür! İyisi mi köşkü sarayı bir yana, kurmayı kuruntuyu öbür yana bırakalım da, biz kendi ocağımızın başına oturup kendi keyfimize bakalım:

Bir varmış bir yokmuş, Allah'ın kulu çokmuş; develer tellal iken, pireler berber iken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır salları iken bir Keloğlan varmış...

Günlerden bir gün o Keloğlan bu sokak benim, şu yokuş senin dolaşırken, iki taş arasında yerde bir on para bulmuş, sevinmiş elbet; ama ne alsam, ne almasam diye düşünüp tasalanıyormuş:

“Üzüm alsam, çöpü çıkar! Erik alsam, çekirdeği çıkar! Et alsam, hani ocak? Ot alsam, hani bıçak? İyisi mi, kaygısız başım, ağrısız dişim; leblebi alırım da kütür kütür yerim; kalanını da götürür anama veririm,” diye karar kılmış.

Alır leblebiyi, düşer yola... Kütür kütür taze leblebiyi hapur hupur atıyormuş ağzına.

Yine şura senin, bura benim derken, varmış bir kuyu başına.

“Acep ne kuyudur bu kuyu, içilir mi ki suyu?” diye eğilip bakmış; amma derinmiş kuyu, görünmezmiş suyu; daha daha eğileyim ne var şu aşağıda daha iyi göreyim derken yarım leblebi si cebinden pıt diye suya düşmesin mi? Keloğlan'ın da akli başından gitmiş:

“A kuyu, kara kuyu! Sen esirge benden bir yudum suyu... Sonra dönüp elsiz, ayaksız gel de, al elimden leblebiyi; hoppala yavrum, hoppala! Nerdeymiş bu yağ, bu yağma? De hadi, verirsene ver leblebimi, yoksa taşını kırar, başını yararım senin.” demiş, bir söylemiş ses çıkmamış, iki söylemiş ses çıkmamış; üçüncüsünde bir dev çıkmış kuyudan:

“Ne istiyorsun Keloğlan?” diye sormuş.

“Ne isteyeceğim, leblebimi istiyorum!”

“A Keloğlan, yarım leblebin su perisinin düğününe çerez oldu; koca bir düğün halkı yedi yedi bitmedi, hâlâ da yiyip duruyorlar;

eksik artık, helal et! Onun yerine sana öyle bir sofraya getirdim, öyle bir sofraya getirdim ki, ‘Açıl sofram açıl!’ dersin, açılır; yersin, içersin; sana da yeter, ona da yeter; ne tükenir, ne biter. Sonra ‘Kapan sofram, kapan!’ dersin, biter.”

Dev bunları söyleyip kaybolmuş mu ortadan...

Keloğlan, “Bak hele şu kismete, insanın kaşığına nasıl da ummadık zamanda çıkıyor!” diye düşünüp sofrayı omzuna vurduğu gibi eve dönmüş.

Kapıdan girince, anası onu şöyle bir tepeden tırnağa süzmüş, sonra ağız dilden söz açıp:

“Ne o yine Keloğlan, ağzın kulağına varıyor?” diye sormuş.

Keloğlan, kıkırdayıp anasının sözünü ağzında koymuş: “Açıl sofram açıl!” der demez, önlerine öyle bir sofraya açılmış ki...

Çeşit çeşit yemekler; baklavalara, börekler... Bu defa da anasının ağız kulaklarına varmış; çöreklenmişler sofraya, güle oynaya...

Yerler yerler bitmez; içerler içerler tükenmez; sonra “Kapan sofram, kapan!” der Keloğlan, kapanır sofraya!

Bir gün böyle, beş gün böyle, “Açıl sofram açıl! Kapan sofram kapan!” Ne odun istiyor, ne ocak; ne kaşık istiyor, ne çanak...

Günlerden bir gün Keloğlan, anasının karşısına dikilmiş:

“Ana ana, canım ana! Şu konu komşuyu bir yemeğe çağırırsak, nasıl olur?” diye sorar. Anası da:

“Aman deyim oğul, herkesin gözü götürmez, ya şu halimize göz değerse? Gene de sen bilirsin...”

Bakmış, Keloğlan somurtmuş dediğine, yüzünü ekşitip sarkıtmış bile dudaklarını...

“Sen kendi başını kayır, öyle de olur, böyle de olur; ben yarım ekmeğin aç, yarım ekmeğin tokuyum!” der, der ama Keloğlan bu söze omuz silker:

“Bak hele, şu düşünüp kurduğun şeye!” der; gidip yedi mahalleye birden haber eyler ki, “Nimetimi yesinler, devletimi görsünler de kadir kıymetimi bilsinler!”

Akşama varmaz, bu haber koca memlekete dağılır. Aklı başındakiler:

“Keloğlan, ne ocağın yanıyor, ne bacan tütüyor; yetmiş evin karnını ne ile doyuracaksın?” diye biraz kulağını bükmek isterler, ama o bu söze başını kaşır:

“Misafir, umduğunu yemez, bulduğunu yer; herkesin kısmetinde ne varsa, kaşığına o çıkar; elbet de tok oturanlar, aç kalkmaz ya?” diye savuşturur onları.

Gelgelelim, âlemde ne cingöz adamlar var! Öyle her akıntıya pabuç bırakırlar mı? “Keloğlan, daha bir baltaya sap olamadı, kendi karnını doyurdu da bizimki mi kaldı?” diye düşünür, çağırır kulak asmazlar. Ancak, işin alayında olanlar:

“Keloğlan’ın gene bir oyunu var ama, gidip de görsek mi ki?” diye düşünür. Karınlarını tika basa doyurup yollarını o yana doğrulturlar; bir de gelip görürler ki, görülmedik, iştirilmedik bir sofradır.

Keloğlan “Açıl sofram, açıl!” diyor, açılıyor; gelen yiyor giden yiyor, oğlan yiyip oyuna, çoban yiyip koyuna gidiyor, ne bitiyor, ne tükeniyor; misafirlerin ardı arkası alındıkça “Kapan sofram, kapan!” diyor Keloğlan, kapanıyor...

Gelenler, görenler şaşırıp kalır buna... Hepsi de içinden “Kanaat sofrası mı desem, keramet sofrası mı desem, ne desem, ne

tükenmez bir sofraya bu, Keloğlan'ın sofrası!" diye geçirir, yedisinden yetmişine kadar herkes imrenir ve karınlarını iyice doyurduktan sonra hep bir ağızdan:

"Neler yedi bu diş, ne altın oldu, ne gümüş; şimdiden geri, bize de böyle bir kanaat sofrası ihsan et ey yeri, göğü yaratan!" diye bir sofraya duası yaparlar.

Gelgelelim, sür sürelim; bir davet günü, Keloğlan'ın başına gelen, pişmiş tavuğun başına gelmez. Ne olur, nasıl olur?

O gün bu sofracık sırta kadem basar! İşte o zaman Keloğlan'ın gözleri fal taşı gibi açılır. Anası başını bir salları iki salları da:

"Demedim mi oğul, herkesin gözü götürmez diye? Korktuğumuza uğradık işte! Şimdi yerde ara ki gökte bulasın... Ana sözü dinlemedikten geri, ben gayrı işine aşına karışmam; ne halin varsa gör," der ve gene kendi yününü eğirmeye başlar.

Keloğlan "Hele bir sorup soruşturayım," deyip; önüne gelen kapıyı çalar, her gördüğüne sorar.

Kabahati gelin etmişler de kimse oğluna almamış! Kimsecikler oralı olmaz; herkes, birbirinin üstüne atar: "Kim ne yapacak; çalsa, çalsa, Eskici Baba çalmıştır," derler. Keloğlan, Eskici Baba'nın dağ başındaki evine çıkar. Dünyasına küsmüş yaşlı adam da:

"Çok şükür, ben kendi elimle, emeğimle geçinip gidiyorum, elin sofrasında, tasında gözüm yok benim. Alsa alsa, Emeti Ana almıştır"

Ona gider, o da: "Kudret helvası desen bende, sabır meyvesi desen ben de; kimsenin malında gözüm yok benim," der.

Sözün kıyası, yer demir, gök bakır; bu sofracığı kaşla göz arasında kimin aldığı bir türlü anlaşılmaz. O zaman Keloğlan kel başını kaşımaya başlar:

“Hım bildim, bildim, ne bu almıştır, ne şu çalmıştır, gene onlar yapmıştır bunu,” der ve sihirli kuyunun yolunu tutar...

Tutar ama o gider, yol gider; o gider, yol gider, gölgesi de peşi sıra tin tin eder, derken akşamın bir saatinde kuyunun bahtına varır:

“A kuyu, kara kuyu! Bir verip bir almak Allah’a yakışır, sen kimden öğrendin bu huyu? Perileri mi gönderdin? Pirleri mi gönderdin? Nettin, n’eyledin? Ben uyur, anam uyanırken sofrayı aldırдын evimden. Döne döne pazarlık olacaksa, ver sen de benim leblebiyi!” der.

Bir söyler, kuyudan ses çıkmaz, iki söyler ses çıkmaz, üçüncüsünde Dev dışarı çıkar:

“Gene ne istiyorsun Keloğlan,” der.

“Ne isteyecekmişim, ya aldığın leblebiyi, ya verdiğin sofrayı. Öyle ya, o gün bugün doyduğum, doyacağım yok; anamın el kadar ekmeği de bana yetmiyor. Şimdi elim boş, yüzüm kara dönemem!”

“Kem küm etme Keloğlan, senin yarım leblebi düğüne, derneğe harcadı; artanı da su perisine çerez oldu; bu defa sana öyle bir değirmen getirdim, öyle bir değirmen getirdim ki... Sağa çevirirsen, altın öğütür; sola çevirirsen, gümüş öğütür; bugüne de yeter, yarına da yeter; düğüne de yeter, bayrama da yeter. Bileğine kuvvet; çek çekebildiğin, çevir çevirebildiğin kadar!”

Devin, bunları demesi ile kaybolması bir olur.

Keloğlan, “Demek, kısımette bu da varmış,” der, değirmeni yüklenip eve döner. Keloğlan, kapıdan girince anası baştan ayağa bir daha süzer onu:

“Ne o Keloğlan, gene ne dolap çevirdin, gözlerinin içi gülüyor?”

“Ne çevirdiğimi, ne çevireceğimi şimdi görürsün! Sen hele kalk, iki torba bul, getir bana.”

Anası kalkar, kıyıyı köşeyi arayıp tarar; kırk yıldan kalma iki torba bulup buluşturur; birinin kırk yerinde kırk deliği, ötekinin kırk yerinde kırk yamalığı var.

Keloğlan soyunup dökünür, değirmenin başına geçer! Sağa çevirir, altın akar; sola çevirir, gümüş akar, Keloğlan’ın anası bakar da bakar, bakar da bakar, bir türlü gözlerine inanamaz; sonra “Peh peh, maşallah! Bu defa bu kaybolmaz inşallah!” diye, bir maşallah, iki maşallah ile şeytanın elini, kolunu bağlar.

Keloğlan bir gün böyle, beş gün böyle...

Gece demez, gündüz demez; ne durur, ne dinlenir, sağ eli yorulsa, sol elini atar; sol eli yorulsa, sağ elini atar; kâh şu yana, kâh bu yana çevirir; çevirdikçe de altın akar, gümüş akar; anası da dökülenleri devşirir toplar, sandık, sepet, küp külek demez, doludur...

Ama geldim, Keloğlan, gelgeç akıllının biri...

Gün olup kel başından yine kavak yelleri esmeye başlar; gece gezip gündüz tozar; böylece haftalar, aylar geçer; bir sabah anası bakar ki ne baksın, küpteki altınlar eriyip akmış; gümüşler de suyunu çekmiş...

Kadıncağız telaşla oğlunun yanına gider! Keloğlan bitip tükenmeyen öğlen uykularından birine yatmış, horul horul uyuyor;

üç defa “Lahavle” çeker; dördüncüsünde burnuna bir kıl tüttürüp uyandırır:

“Keloğlan, beğendin mi ettiğın işi” diye olup biteni yana yakıla anlatır. Keloğlan yine başını kaşımaya başlar:

“Ana, bak şu hayıflandığın şeye! Ne üzülüyorsun? Şimdi seni altına gümüşe boğarım, getir şu değirmeni!” der.

Annesi değirmeni götürüp Keloğlan’ın karşısına diker. Keloğlan da değirmenin koluna yapışır; ama sağa çevirmek ister, çevrilmez; sola çevirmek ister, çevrilmez!

Paslı değirmen çevrilir mi ya, çevrilmez işte!

Keloğlan neye uğradığını bilmez; kel başını bir, bir daha kaşıdıktan sonra: “Hım! Bildim bildim... Bu ne cin işi, ne şeytan işi; bu gene onların işi! Bunu onların yanına bırakır mıyım sanki?” der, bir daha sihirli kuyunun yolunu tutar.

Keloğlan az gider uz gider; dere tepe düz gider, bir de dönüp ardına bakar ki, bir arpa boyu yol gitmiş.

Hele bir mola verip biraz kestireyim şunun şurasında der, gölgede bir yer bulup uzanır, nice sonra gözünü açıp bakar ki kuyunun başında... Bir taş üstünde dinlenmeden, mendilini çıkarıp terini kurulamadan seslenir:

“A kuyu, kara kuyu, bir değirmen verdin ama hani ya bunun suyu? Sağa çeviriyorum, çevrilmem diyor; sola çeviriyorum, çevrilmem diyor, ya değıştir bunu ya da geri ver leblebimi!”

Bir durur, iki söyler; kuyudan ses çıkmaz; üçüncüsünde, Dev çıkar tekrar ortaya; bir dudağı yerde, bir dudağı gökte...

Keloğlan’ın beti benzi atar; dili diş tutulur, ne “leb” diyebilir, ne “leblebi”, ne “kuyu” diyebilir, ne “suyu” Amma velâkin Dev:

“Kem küm etme Keloğlan, sana öyle bir tokmak getirdim, öyle bir tokmak getirdim ki, kim haksızlık ederse ‘Kudur tokma-

ğım kudur,’ dersin, kudurur! Vurur da vurur, vurur da vurur... Sonra ‘Dur tokmağım dur,’ dersin, durur.” der. Demesiyle de kaybolması bir olur.

Keloğlan “Demek kısımette bu da varmış. Başa yazılan gelir!” der. Tokmağı yüklenip eve gelir. Kapıdan girince anası:

“Yine ne getirdin? Üç beş günde bunu da kaybedersin. Hay oğlum, akılsız oğlum, senin aklın nereye uçup gitti, niye hiçbir işini sağlam yapmıyorsun,” der. Keloğlan, bu sözlere kızıp:

“Görürsün şimdi gününü!” der ve “Kudur tokmağım, kudur!” diye bağırır. Vay sen misin diyen! Kara tokmak Keloğlan’ın başına inip kalkmaya başlar.

Keloğlan, “Dur tokmağım, dur,” der, tokmak duymaz!

Gene kel başın üstüne bir inip bir kalkar; Keloğlan iki gözü iki pınar, bir daha “Dur tokmağım, dur” der. Bu defa tokmak bu “vay, vuy” arasında “dur” deyişini “vur” anlar; daha hızlı vurur, vurur da vurur, vurdukça vurur. Neden sonra, can acısıyla avaz avaz bağırır da Keloğlan, tokmak duyar ve durur.

Anası ocak başında oğlunun bu akıbetini görür; “Gülsem mi ki, ağlasam mı ki!” diye düşünür; ama ne güler, ne ağlar, sadece “Bu akılsız başa bu tokmak az bile!” diye söylenir.

Bu söz üstüne Keloğlan yine köpürür, küplere biner ve akıl lanmaz: “Kudur tokmağım, kudur! Bir kere de şu anam olacağı bir vur!” der, der ama tokmak kılını bile kıpırdatmaz.

O zaman Keloğlan hanyayı Konya’yı anlar ama iş işten geçmiş olur. Öyle ya, suçun büyüğü kendinde... O sofracığı çaldıran da kendisi, el değirmenini paslandıran da. Ettigine, edeceğine bin pişman olup anasının eline, eteğine varır.

“Ana ana, canım ana, hanımlardan hanım ana; ben ettim, sen eyleme!” diye yalvarıp yakarır.

Boşa demezler ana gibi yar olmaz diye. Keloğlan'ın anası da kuzucuğunun garip garip meleyişine dayanamaz; suçunu, günahını bağışlar; sonra dizi dibine oturup bir güzel öğüt eyler:

“A kel oğlum, keleş oğlum; yılan, yılan iken toprağı bile kanatle yalar. Bundan örnek alacak yerde gösterişe düşüp de elâlemi başına toplamasaydın, o sofracık ne yiter, ne biterdi; o güne de yeter, bugüne de yeterdi.”

“Haydi, o sofracıktan oldun, ya şu değirmene ne demeli? Allah yine yüzüne bakıp haline acıdı da, bari bu işe koşulup sebeplensin diye bir de tutup bunu gönderdi. Dört ayağını uzatıp tembel tembel yatacağına bu değirmenin kulpuna yapışsaydın, sağ elin durursa sol elinle, sol elin yorulursa sağ elinle çevirseydin, ne paslanı, ne küflenir; altın, gümüş dediğin evimize oluk gibi akardı.”

“Şimdi, son pişmanlık para etmez ama oğul, başına böyle bir felaket tokmağı indikten geri, belki aklın başına gelir de, bundan sonra ya Allah'ın verdiği ile kıt kanaat geçinir gidersin ya da tuttuğun, tutacağın işe koşulacağın gibi koşulsun. Günün birinde önu söğütlü değirmen olamazsan bile, gözümün bebeği, evimin direği olursun inşallah,” der.

Öğüt olur da kim tutmaz ki, Keloğlan tutmasın! Ana öğüdü, öğütlerin anasıdır der; varır gider bir zorlu işe koşar; gece demez, gündüz demez yorulur mu yorulur; evlerine altın oluk gibi akmaz ama, alın terinden öyle bir pırlanta yapar, öyle bir pırlanta yapar ki, görenler parmağını ısırır. Gerçi sofralarını ne Dev kurar, ne başkası kaldırır; eli kolu dert görmesin, iki cihanda yüzü ak olsun, yine anacığı serer, anacığı toplar; yerler, içerler, öte yana geçerler. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...

AKIL İLE TALİH

Bir zamanlar Talih, Akıl'ı bir bahçe taburesinde otururken görmüş. "Kalk oradan!" demiş. Akıl, Talih'in dediklerine kulak asmamış.

"Sana niye saygı göstereyim ki? Benden daha iyi değilsin," demiş.

"Göreceğiz," diye cevap vermiş Talih. "Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır. Şu tarlayı süren oğlanı görüyor musun? Eğer onun aklını çelebilsen, nerede ve ne zaman görsem sana saygı göstereceğim."

Akıl bu öneriyi kabul etmiş ve doğruca gidip oğlanın kafasına yerleşmiş. Kafasının içine yerleşir yerleşmez de köylü çocuk düşünmeye başlamış, "Ben niçin sonsuza kadar bu tarlayı sürmek zorunda kalayım ki? Başka yerlere gider, çabucak zengin olmanın yollarını ararım."

Tarlayı sürmeyi bırakmış, sabanı bir kenara atmış ve doğruca eve gitmiş. "Baba!" demiş, "Ben ömrümün sonuna dek köylü kalmak istemiyorum. Bahçıvan olmak istiyorum."

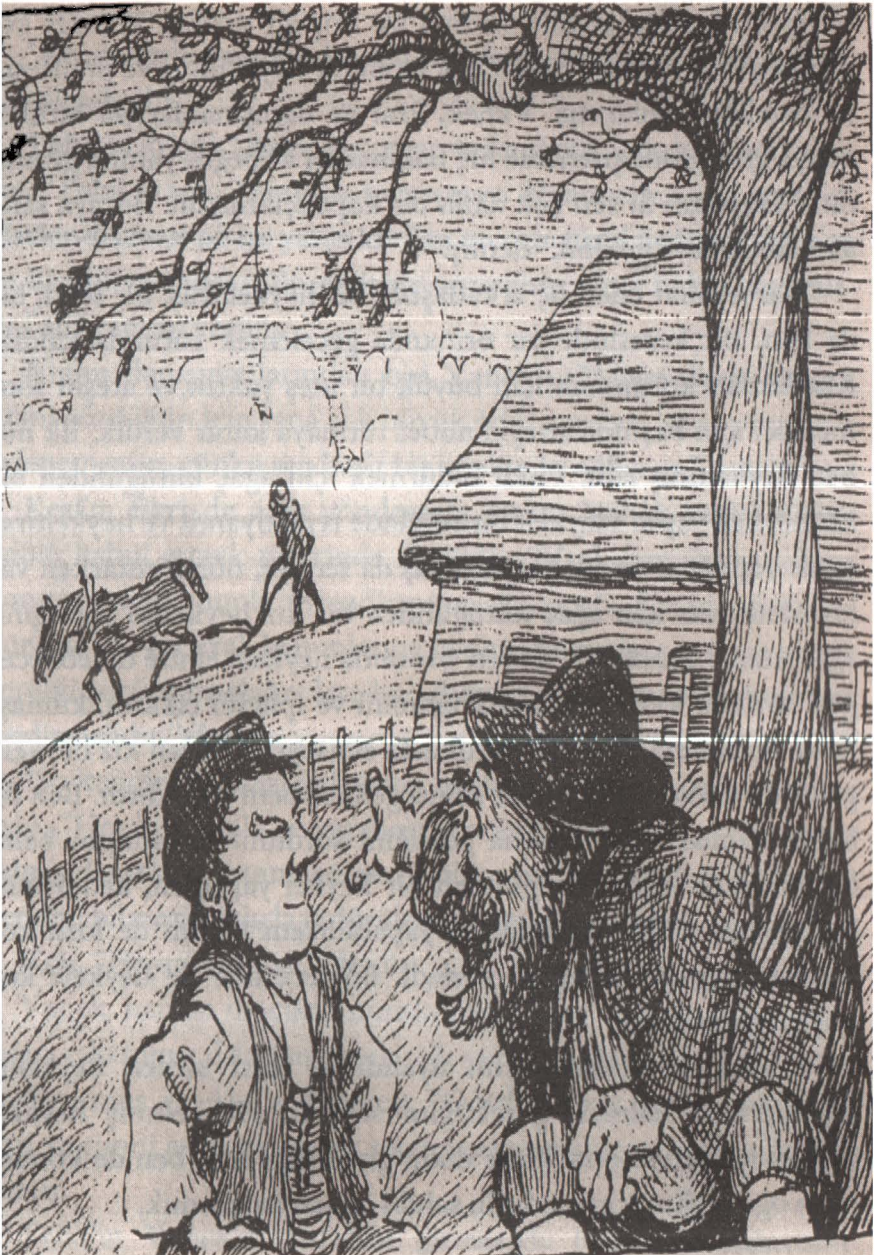
“Vanek! Ne oldu sana böyle? Çıldırдың mı?” diye sormuş babası. Fakat sonra düşünmüş ki bu oğlunun hayatı, ne isterse yapabilir. “Tanrı yardımcın olsun! Bundan sonra benim mirasçım da kardeşin olacaktır,” demiş ve oğlunu uğurlamış.

Vanek kendisine, babasından kalacak olan evi böylece kaybetmiş, fakat bu umurunda bile değilmiş. Bir zaman sonra kendini kralın bahçıvanı olarak bulmuş. Başbahçıvan Vanek’e çok az şey öğretmesine rağmen Vanek her zamankinden daha hızlı öğreniyormuş. Çok geçmeden başbahçıvanın öğrettikleriyle yetinmeyip her şeyi kendi bildiği gibi yapar olmuş. Başlangıçta başbahçıvan buna çok kızmış, ama her şeyin eskisinden daha güzel olduğunu görünce kızmaktan vazgeçmiş. “Görüyorum ki benden çok daha akıllısın,” demiş ve bahçeyi Vanek’in hünerli ellerine teslim etmiş.

Vanek kısa zamanda bahçeyi o kadar güzelleştirmiş ki, kral bahçede vakit geçirmekten çok büyük zevk alır olmuş. Bahçede gezinirken kraliçe ve küçük kızları prenses de krala eşlik ediyormuş.

Prensес çok güzel bir kızmış, fakat yirmi yaşından bu yana dilsizmiş ve hiç kimse ağzından bir kelime dahi çıktığını duymamışmış. Kral bu duruma çok üzülmüyormuş; her kim kızını tekrar konuşturabilirse, o kişiyi kızıyla evlendireceğini duyurmuşmuş. Birçok kral, prens ve asilzade prensesi konuşturabilmek için türlü yollar denemiş, fakat her defasında sonuç hüsrان olmuşmuş.

“Ben niçin şansımı denemiyorum ki?” diye düşünmüş Vanek. “Kim bilir, belki de benim sorularıma cevap verir prenses,” diyerek doğruca saraya gitmiş. Kral ve danışmanları Vanek’i prensesin bulunduğu odaya götürmüşler.

Kralın kızının küçük, sevimli bir köpeği varmış. Prenses köpeğini çok severmiş, çünkü çok akıllı bir hayvanmış ve prensesin ne istediğini anlarmış. Vanek, kral ve danışmanlarıyla birlikte odaya girdiğinde prensese hiç bakmadan köpeğin yanına gitmiş, ona “Duydum ki sen çok akıllı bir köpekçikmişsin. Buraya sana akıl danışmaya geldim,” demiş.

“Biz seyahat eden üç arkadaştık. Bir heykeltıraş, bir terzi, bir de ben. Bir keresinde bir ormanda geceleme zorunda kaldık. Kurtlardan korunmak için büyük bir ateş yaktık ve ateşin sönmemesi için başında sırayla nöbet tutmaya karar verdik. İlk nöbeti heykeltıraş aldı. Vakit öldürmek için ağaç kütüğünden bir kız heykeli yaptı. Heykeli bitirdiğinde terzi uyandı ve heykeltıraşa ne yaptığını sordu. Heykeltıraş da terziye, nöbet tutarken vakit öldürmek için ağaç kütüğünden bir kız heykelini yaptığını, eğer isterse kendisi de nöbeti sırasında heykele elbise dikebileceğini söyledi. Terzi makasını, iğnesini ve ipliğini çıkardı, kumaşı kesti ve elbiseyi dikti. Hazır olunca elbiseyi tahtadan kız heykele giydirdi. Daha sonra nöbet sıram gelince beni uyandırdı. Ben de bütün bunların ne anlama geldiğini sordum. Arkadaşım bana heykeltıraşın ağaç kütüğünden bir heykel yaptığını, kendisinin bu heykele elbise diktiğini ve yapabilirsem benim de kıza konuşmayı öğretebileceğimi söyledi. Böylece ben de heykele konuşmayı öğrettim.

“Sabahleyin arkadaşlarım uyandı ve ikisi birden heykelin kendilerinde kalması gerektiğini söyledi. Heykeltıraş heykeli yaptığı için, terzi ona elbise dikip giydirdiği için, ben de konuşmayı öğrettiğim için heykelin sahibi olmak istiyorduk.

“Şimdi söyle bakalım küçük köpekçik, heykel sence hangimizin olmalıydı?”

Tabii ki küçük köpek bir cevap verememiş, onun yerine prenses, “Tabii ki sen. Terzinin, konuşmayı öğretmeden ona güzel elbiseler dikmesi ne işe yarar ki? Sen ona en güzel hediyeyi, bir can ve bir dil vermişsin. Bu nedenle ona sahip olma hakkı sana aittir,” diye cevap vermiş.

Kralın danışmanlarından biri Vanek’e, “Majesteleri, kızının dilini çözdüğün için sana çok büyük ödül verecek. Ama prensesle evlenemezsin, çünkü sen basit bir köylünün oğlusun,” demiş.

Kral’ın fikri de aynı yöndeymiş. Fakat Vanek başka hiçbir ödülü kabul etmek niyetinde değildi. “Kral, kim kızını tekrar konuşturursa onunla evlendirmeye söz verdi. Kralın sözü kândur ve eğer kral, kanunlarına uyulmasını istiyorsa önce kendi verdiği sözü tutmalıdır. İşte bu sebepten kral kızını benimle evlendirmelidir,” demiş.

“Şu kendini bilmezi yakalayıp bağlayın,” diye bağırmış danışman. “Her kim krala ne yapması gerektiğini söylerse, krala karşı gelmiş demektir. Bunun cezası da ölümdür. Majesteleri, lütfen bu kendini bilmezin kılıçla öldürülmesi için izin veriniz.”

Kral, “Hayır, asılmalı,” demiş.

Vanek, hemen oracıkta sımsıkı bağlanmış ve kızın odasından dışarı çıkarılmış. İdamın yapılacağı yere geldiklerinde Talih onu bekliyormuş ve Akıl’a dönerek, “Gördün mü? Senin yolundan gitti ve şimdi asılacak. Artık senin yerine geçmeme müsaade et,” demiş.

Talih’in Vanek’in kafasına girmesiyle birlikte darağacının parçalanması bir olmuş. Yeni bir darağacı kurulmadan hemen

önce de elinde beyaz bir bayrak sallayarak gelen haberci, saraydan Vanek'i kurtarmak için gönderildiğini bildirmiş.

Peki, nasıl olmuş da Vanek idam edilmekten kurtulmuş? Prenses, kral babasına, Vanek'in kralın sözünün kanun olduğu yolundaki sözlerinin doğru olduğunu söylemiş. "Vanek, bir köylü çocuğu olsa bile kral onu kolayca prens ilan edebilir," demiş.

Kral prensese hak vermiş ve "Çok doğru söylüyorsun. Vanek'i prens ilan edelim," demiş.

Böylece Vanek'i almak için saraydan bir araba gönderilmiş. Vanek'in idam edilmesi gerektiğini söyleyen danışman da onun yerine idam edilmiş.

Tüm bunlardan sonra Vanek ile prenses kendi düğünlerine gitmek için arabalarıyla giderken Akıl yolun ortasında belirmiş ve Talih'in Vanek'e kendisinden daha çok yardımcı olduğunu söylemiş. İşte o gün bu gündür Akıl ne zaman Talih'i görse ona saygı göstermiş ve yol vermiş.

Çeviri: Merih Özbay

KESELİFARENİN ATEŞİ ÇALMASI

Insanların ateşle tanışmalarına dair mitler genelde bu ateşi bir tanrıdan ya da yaşlı bir kadından çalan bir kahramanın hikâyesini anlatır. Yunan mitolojisinde bu tehlikeli işi başaran kişi Prometheus'tur. Yaptığı iş tanrıları öylesine kızdırmıştır ki sonsuza dek cezalandırılmıştır. Pek çok Kuzey Amerika hikâyesinde ateşin çalınması, onu çalan hayvanın herhangi bir özelliğiyle ilintilendirilir. Bazısı sırtı daima kırmızı kalacak bir örümceğin yolculuğunu anlatır, bazısı da bir tilkinin bunu yaptığını, bu yüzden de bu hayvanın ayaklarının bu olaydan sonra siyah kaldığını bildirir. Aşağıdaki hikâyemiz Meksika'dan.

Derler ki, çok eski zamanlarda, ateşi yıldızlardan ve gezegenlerden koptuğundan beri saklamayı başaran yaşlı bir kadın vardı. Korkusuzdu kadın, düştüğü yerden ateşi almaya hiç çekinmeden gitmiş ve onu uzun zaman saklamıştı.

Bir süre sonra insanlar ateşin yalnızca yaşlı kadına değil, herkese ait olması gerektiğine karar verdiler. Kadının evine gidip ateş istediler. Ama kadın çok gaddardı, kimseye ateş vermeye niyeti yoktu.

Zaman geçti, dünya dönmeye devam etti, ama yaşlı kadın ateşi hep kendine sakladı. Kimselere vermemekte inat ediyordu. Bunun üzerine Keselifare ortaya çıkıp insanlara, “Ben, keselifare, size ateşi getirmeye söz veriyorum, tabii siz de beni bir daha yemeyeceğinize söz verirsiniz,” dedi.

Zavallı yaratıkla herkes alay etti. Ama o sakince cevap verdi: “Benimle eğlenmeyi bırakın,” dedi, “bu şekilde ancak kendinizi komik duruma düşürürsünüz. Bu akşam, verdiğim sözü tuttuğumu göreceksiniz.”

Akşam olduğunda, keselifare evden eve dolaşarak yaşlı kadından ateşi alacağını, böylece herkesin istediği kadar ateşe sahip olacağını söyledi.

Yaşlı kadının evine vardığında, “İyi akşamlar, Bayan Ateş,” dedi. “Hava ne kadar da soğuk! Ateşinizin yanında birazcık durup ısınabilir miyim? Soğuk iliklerime işledi.”

Yaşlı kadın keselifarenin üşüdüğüne gerçekten inandı ve ateşe yaklaşmasına izin verdi. Ama Keselifare çok akıllıydı, ateşe iyice yaklaştı. Kuyruğunu usulca uzatıp ateşe soktu. Fırçaya benzeyen kuyruğunun ucu tutuşunca olabildiğince hızlı koşup her yeri ateşe verdi. İşte bu yüzden Keselifarenin kuyruğu kamçı gibidir, üzerinde hiç tüy yoktur.

Çeviri: Meltem Uzunoğlu

KESELİFARE'NİN İKİLEMİ

Bu hikâyeyi Jackie Torrence'a, bir arkadaşının ihanetinden dolayı hayal kırıklığı yaşayan büyükannesi anlatmış. Büyükannesi, bazı insanların doğasında nankörlük olduğunu öğrenmek acı verici bir ders olsa da, bu tip hikâyelerin kendisini rahatlattığını söylüyormuş.

Hayvanların konuşabildiği eski günlerde yaşlı bir Keselifare yaşardı. İyi bir arkadaştı. Neden mi? Çünkü hiçbir yaratığın başını belada görmekten hoşlanmazdı. Daima birilerine yardım ederdi, başkaları için bir şeyler yapardı.

Her gece bir hurma ağacına tırmanır, kuyruğuyla asılır ve tüm gece orada uyurdu. Ve her sabah ağaçtan iner ve güneşlenmek için yoldan aşağı yürürdü.

Yine bir sabah yürürken yolun ortasında kocaman bir delikle karşılaştı. Evet, Keselifare kardeş iyi kalpli ve kibardı, fakat aynı zamanda meraklıydı da. İşte bu yüzden deliğin yanına gidip içine baktı. Birdenbire geri çekildi, çünkü deliğin dibinde sırtının üstünde bir tuğlayla Yılan kardeş yatmaktaydı.

Keselifare kardeş kendi kendine, “En iyisi buradan gitmek, çünkü yaşlı Yılan kardeş rezilin, alçağın, soysuzun tekidir, hem burada oyalanacak olursam beni ısırabilir,” dedi.

Böyle düşünüp yoluna devam etti.

Fakat Yılan kardeş, onu görmüştü, seslenmeye başladı.

“Yardım et bana, Keselifare kardeş.”

Keselifare kardeş durup arkasına baktı. Kendi kendine, “Yılan kardeş beni çağırıyor,” dedi. “Ne istiyor acaba?”

Evet, Keselifare kardeş iyi kalpli birisiydi, bu nedenle deliğin olduğu yere döndü, eğilip Yılan kardeşe baktı.

“Beni çağıran sen miydin? Ne istiyorsun?”

Yılan kardeş delikten yukarıya bakıp şöyle dedi, “Epeydir sırtımda bu tuğlayla bu deliğin içindeyim. Bana yardım eder, onu sırtımdan alır mısın?”

Keselifare kardeş düşündü.

“Beni dinle Yılan kardeş. Seni tanırım. Sen rezilin, alçağın, soysuzun tekisin. O deliğe inip tuğlayı sırtımdan alsam beni anında sokarsın..”

Yaşlı Yılan kardeş tısladı.

“Ne biliyorsun? Belki de sokmam. Belki de sokmam. Belki de sokmaaaaaaam.”

Keselifare kardeş, “Aslında sana güvenim yok,” dedi. “Bilemiyorum. Düşünmek için bana zaman vermelisin.”

Keselifare kardeş böyle söyleyip düşünmeye başladı; Düşünürken bir ağaca gözü takıldı, kurumuş bir dal görmüştü. Ağaca tırmandı, dalı kırdı ve bu dalı kullanıp Yılan kardeşi tuğladan kurtardı. Ardından yoluna devam etti.

Keselifare kardeş gene bir ses duyduğunda yaşlı Yılan kardeşten uzaklaştığını düşünmekteydi.

“Bana yardım et Keselifare Kardeş.”

Keselifare kardeş kendi kendine, “Ah, hayır, yine o,” dedi.

Fakat çok iyi kalpli olduğundan geri döndü, deliğin ağzına geldi ve orada durdu.

“Yılan kardeş, beni çağıran sen miydin? Şimdi ne istiyorsun?”

Yaşlı Yılan kardeş dışarı bakıp tısladı.

“Epeydir buradayım, biraz zayıf düştüm, yukarıya tırmanamıyorum. Beni buradan yukarı çeker misin?”

Keselifare kardeş düşündü.

“Şimdi, bir dakika bekle bakalım. Eğer bu deliğe girip seni kaldıracak olursam beni şak diye sokarsın..”

Yılan kardeş tısladı.

“Ne biliyorsun? Belki de sokmam. Belki de sokmam. Belki de sokmaaaaam.”

Keselifare kardeş, “Bilemiyorum,” dedi, “düşünmek için bana zaman vermelisin.”

Keselifare Kardeş böyle söyleyip düşündü.

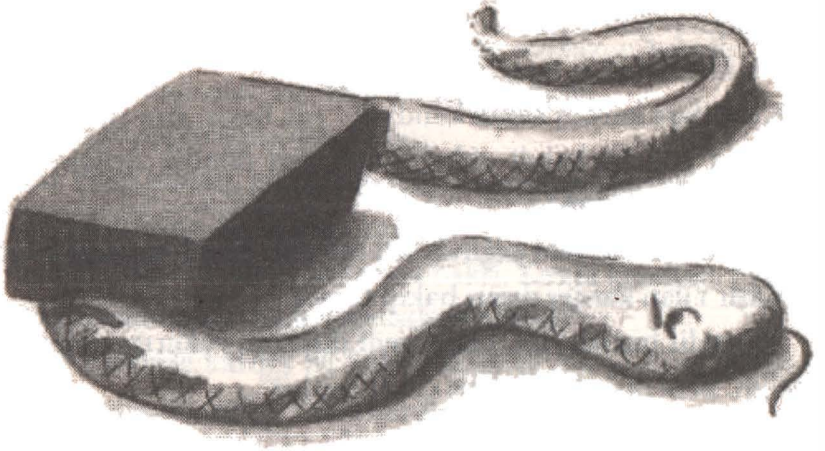
Delikten içeri bakınca kuru dal gözüne ilişti. Dalı yaşlı Yılan kardeşin altına itti ve onu deliğin dışına çekti, havaya kaldırdı ve yılanı uzun otların üzerine fırlattı.

Keselifare kardeş bunları yaptıktan sonra gene koşar adım yola koyuldu..

Gene bir ses duyduğunda yaşlı Yılan kardeşten uzaklaştığını düşünmekteydi.

“Bana yardım et, Keselifare kardeş.”

Keselifare kardeş, “Bu yine o,” dedi kendi kendine.

Fakat çok iyi kalpli olduğundan geri döndü, deliğin olduğu yere geldi ve Yılan kardeşi görmek için bakındı. Yılan kardeş olabildiğince yavaş bir biçimde uzun otların arasından süzüldü, yolun öte yanına geçti, yaklaştı ve Keselifare kardeşe baktı.

Sonra tısladı: “O delikte epey kaldım ve güneş nedir görmediğim için biraz üşüdüm. Beni cebine koyup ısıtabilir misin?”

Keselifare kardeş, “Beni dinle Yılan Kardeş,” dedi, “seni tanırım. Sen rezilin, alçağın, soysuzun tekisin. Eğer seni cebime koyacak olursam beni ossaat sokarsın.”

Yılan Kardeş tısladı.

“Ne biliyorsun? Belki de sokmam. Belki de sokmam. Belki de sokmaaaaam.”

“Hayır, hayır, Yılan Kardeş. Seni tanırım. Bunu yapmayacağım.”

Fakat Yılan kardeş ile konuşurken ona yakından bakma fırsatı bulmuştu bizim Keselifare kardeş. Orada acınacak halde yat-

maktaydı ve Keselifare Kardeş'in kocaman kalbi yaşlı Yılan kardeş için çarpmaya başladı.

"Tamam," dedi, "üşümüş olmalısın. Sadece bu seferlik seni cebime koyacağım."

Yılan kardeş sessiz ve hareketsiz yatıyordu; öyle sessiz ve hareketsizdi ki, Keselifare kardeş onu cebinde taşıdığını neredeyse unutmuştu. Ama Yılan kardeş sürünmeye başladı ve dönüp Keselifare kardeşe tısladı.

"Seni sokacağım."

Fakat Keselifare kardeş şöyle dedi: "Dur bir dakika. Neden beni ısıracaktıydın? Tuğlayı sırtından aldım, seni o delikten çıkardım ve ısınman için cebime koydum. Neden beni ısıracaktıydın?"

Yılan Kardeş tısladı.

"Cebine koymadan önce benim bir yılan olduğumu biliyordun."

İşte böyle. Kendi işinde gücündeyken bir sorunla karşılaşsan, o sorun başına dert açmadığı sürece onunla ilgilenme.

KIR KURDU BEYAZ ADAMI ALDATIYOR

Masalların eğlendirici özelliklerinin ötesinde daima bir işlevleri daha vardır. Örneğin, Tavşan Kardeş hikâyeleri Afrikalı Amerikalı köle kültüründe isyan etmek için kurnazca yollar bulmakta yol gösterici olmuştur. Beyazlar gittikçe artan bir tehdit oluşturmaya başladığında da bazı Kızılderili hikâyeleri aynı işlevi üstlenmişlerdi. Beyaz adamı hedef alan bu hikâyede de aynı motifle karşılaşırız.

Kendisine yaklaşan at sırtındaki adamı gördüğünde kır kurdu yolda yürüyordu. Adam iyice yaklaşıncı kır kurdu onun bir beyaz olduğunu gördü. Gözünü dikip adama baktı, onu bir şekilde kandırmayı düşündü..

Adam kır kurduna işaret edip, “En zeki kır kurdunu arıyorum,” dedi, “herkesi kandıran şu zeki yaratık sen misin yoksa?”

Kır kurdu, “Hayır, ben değilim,” diye cevap verdi.

Ama beyaz adam ısrar ediyordu: “Sen şu insanları kandıran yaratıksın.” Kır kurdu bahsettiği zeki yaratık olmadığını söylemeye devam etti. “Çabuk ol öyleyse,” dedi beyaz adam, “kandır beni; bir hikâyeye uydur.”

Kır kurdu onu şöyle cevapladı: “Ah, ben o tür bir yaratık değilim. Sadece insanlar beni öyle çağırıyor.”

Beyaz adam, “Seni tanıyorum,” dedi, “haydi şöyle bir boy ölçüselim.”

Sonunda kır kurdu pes etti, “Doğru, ben o’yum,” dedi. “Ama insanları kandırmak için kullandığım ilaçlar evde. Batıda, çok gerilerde kaldı. Gidip getirmem çok uzun zaman alır.”

“Olsun,” dedi beyaz adam, “git, getir.”

“Çok yorgunum. Uzun yoldan geliyorum,” diye cevap verdi kır kurdu. “Eğer boy ölçüşmek istiyorsan, atını ödünç ver de gidip ilaçlarımı getireyim.”

Adam atından indi ve “Tamam,” dedi, “git, ilaçlarını al.”

Kır kurdu yerden küçük bir değnek aldı ve ata binmek için beyaz adamın yanına geldi. Sanki ata binmeye çalışıyormuş gibi yaparken atı hafifçe dürttü. At huzursuz sesler çıkararak biraz uzaklaştı. “Atın benden korkuyor, çünkü şapkam yok,” dedi kır kurdu.

“Tamam,” dedi adam, “al sana şapkamı da veriyorum.”

Kır kurdu ata binmeye çalışıyormuş gibi yaparken hayvanı tekrar dürttü. “Atın benden korkuyor, çünkü ceketim yok,” dedi bu kez. Beyaz adam ceketini uzattı.

Kır kurdu atın tekrar huysuzlanıp şaha kalkmasına sebep olunca, “Atın benden korkuyor, çünkü çizmelerim yok,” dedi. Adam çizmelerini de verdi.

Kır kurdu tekrar ata binmeyi denedi, ama atın ürküntüsü devam ediyordu. Bunun üzerine kır kurdu, “Atın benden korkuyor, çünkü pantolonum da yok,” dedi. Adam pantolonunu çıkarıp kır kurduna verdi.

Kır kurdu atı gene dürtükleyip, “Silahım da yok,” dedi. Adam hemen silahını çıkarıp kır kurdunun omzuna astı. Bu döngü beyaz adam dımdızlak kalana kadar devam etti.

Kır kurdu beyaz adamın nesi var nesi yok aldıktan sonra atına bindi ve sürdü. Beyaz adam çırılçıplak ortada kalmıştı. Kır kurdu biraz uzaklaştıktan sonra durdu, kafasını geriye çevirip şöyle ses-

lendi: “Gördün mü Beyaz Adam, işte şimdi kafana dank etmiştir herhalde. Ben akıllı bir kır kurduyum, insanları da böyle kandırırım.” Beyaz adam “Geri dön!” diye bağırıp çağırdı, ama nafile. Kır kurdunun umurunda bile değildi, atını mahmuzladı, kısa sürede içinde de gözden kayboldu.

Çeviri: Meltem Uzunoglu

